

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAAL- JA HARIDUSTEADUSKOND
Ühiskonnateaduste instituut
Info- ja dokumendihalduse õppekava

Eero Vegmann

**RIIGI INFOSÜSTEEMI AMETI KUJUNEMINE JA ÜLEVAADE
TEGEVUSEST**

Lõputöö

Juhendaja: Lea Leppik, PhD

Kaitsmisele lubatud

Tartu 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	2
1. EESTI ÜHISKONDLIK OLUKORD TAASISESEISVUMISE EEL.....	4
2. EESTI INFORMAATIKAST 20. SAJANDI TEISEL POOLEL.....	6
3. EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU JA EESTI INFORMAATIKAFOND.....	8
3.1 Eesti informaatikanõukogu ja Eesti informaatikafondi moodustamine.....	8
3.2 Eesti Informaatikanõukogu ja Eesti Informaatikafondi tegevus.....	19
4. RIIGI INFOSÜSTEEMIDE OSAKOND RIIGIKANTSELEI KOOSSEISUS.....	33
5. EESTI INFORMAATIKAKESKUS RIIGIKANTSELEI HALLATAVA ASUTUSENA.....	36
6. RIIGI INFOSÜSTEEMIDE OSAKOND TEEDE- JA SIDEMINISTEERIUMI KOOSSEISUS.....	39
7. EESTI INFORMAATIKAKESKUSEST RIIGI INFOSÜSTEEMI AMETIKS.....	41
KOKKUVÕTE.....	44
KASUTATUD KIRJANDUS.....	47
SUMMARY.....	50

SISSEJUHATUS

Riigi Infosüsteemi Amet (RIA) on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, kellel on juhtimisfunktsioon, kes teeb riiklikku järelevalvet ja kohaldab riiklikku sundi ning osutab avalikke teenuseid. Ameti veebilehel on esitatud RIA kujunemislugu, mille järgi RIA kujunemine sai alguse 1989. aastal moodustatud Eesti Informaaticanõukogust.¹

Lõputöö uurimisteema on Riigi Infosüsteemi Ameti kujunemine – ühiskondlik olukord Eestis 1980ndate lõpus, põhjused, mis viisid taasiseseisvunud riigi informaatika-alase tegevuse korraldamise ning koordineerimiseni, ülevaade sellest, kuidas 1989. aastal Informaaticanõukogu moodustamisest jõuti Riigi Infosüsteemi Ameti moodustamiseni 2011. aastal. Riigi Infosüsteemi Ameti kujunemislugu annab tervikliku ülevaate ameti kujunemisest ning ameti eelkäijatest. Teema on oluline, kuna taasiseseisvunud Eesti informaatika-ala korraldamist pole piisavalt uuritud ning ühtlasi pole ka Riigi Infosüsteemi Ameti kujunemist autorile teadaolevalt varem terviklikult käsitletud. 1995. aastal ilmus Informaতিকafondi poolt väljaantuna küll 18-leheküljeline suhteliselt konspektiivne ülevaade Informaaticanõukogu ning Informaতিকafondi tegevusest kuni 1995. aastani², kuid oluliselt põhjalikumalt pole tollaseid koordineerimistegevusi autorile teadaolevalt varasemalt käsitletud. Arvestades käesoleva töö mahtu, on töö fookuseeritud kujunemisloole, kuid samas antakse ka põgus ülevaade peamiselt Informaতিকafondi ning Informaaticanõukogu tegevusest, kuna just selle perioodi informaatika-alane tegevus pakkus lõputöö autorile huvi.

¹ RIA. 2014. Riigi Infosüsteemi Amet. <https://www.ria.ee/ria/> (10.03.2014).

² ESTER. E-kataloog ESTER. http://tallinn.ester.ee/record=b1069126~S1*est (10.03.2014).

Käesolev lõputöö on peamiselt kirjeldav uurimus, mis on üles ehitatud kronoloogilisel ja temaatilisel printsiibil, tuginedes peamiselt arhiiviallikatele. Kasutatud arhiiviallikad paiknevad Riigi Infosüsteemi Ametis ning on korrastamata, st puudub nimekiri toimikutes ning karpides olevatest arhivaalidest.

Lõputöö on jaotatud seitsmeks kirjeldavaks peatükiks. Esimeses peatükis antakse ülevaade ühiskondlikust olukorrast, mis valitses Eestis enne taasiseseisvumist. Ühtlasi selgitatakse selles jaotises mõisteid, mis ei pruugi kõigile rohkem kui kaksikümmend aastat hiljem enam olla tuttavad.

Teises peatükis antakse lühike ülevaade Eesti informaatikast 20. sajandi teisel poolel. Riigi Infosüsteemi Ameti kujunemisele aluse pannud institutsioone ja nende tegevust kirjeldatakse kolmandas peatükis. Neljandas peatükis antakse ülevaade riigi infosüsteemi osakonnast (RISO) Riigikantselei koosseisus, viies peatükk kirjeldab Eesti Informaatikakeskust Riigikantselei hallatava asutusena ning kuuendas peatükis keskendutakse RISO-le Teede- ja Sideministeeriumi koosseisus. Töö viimases, seitsmendas peatükis kirjeldatakse Informaatikakeskuse kujunemist Riigi Infosüsteemi Ametiks.

Eesti informaatika-alane tegevus, koordineerimine ja korraldamine viimase 25 aasta jooksul on mahukas teema, seepärast leidub palju erinevaid uurimisaspekte. Käesolev lõputöö piirdub kirjeldava kujunemislooga.

1. EESTI ÜHISKONDLIK OLUKORD TAASISEISESVUMISE EEL

1985. aasta märtsis sai Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei uueks peasekretäriks Mihhail Gorbatsšov, kes tuli võimule raskel ajal: impeeriumi areng oli viinud Nõukogude Liidu sise- ja välispoliitilisse ummikusse. Oli vaja muudatusi. Gorbatsšovil oli plaan kiirendada riigi majanduslikku arengut, mis pidi toimuma sotsialistliku ühiskonna täiustamise ja ümberkorraldamise abil, mida tuntakse mõistega uutmine ehk *perestroika*. See poliitika ei leidnud kolmes Balti liiduvabariigis esialgu märkimisväärset vastukaja. Balti liiduvabariikide majanduselu iseloomustas sel ajal ekstensiivne majandamine sissetoodava võõrtööjõu abil Moskva huvides. Ühiskonnas valitses endiselt range tsensuur, ideoloogiline surutis ja igasuguse teisitsemise tagakiusamine. 1987. aasta kevadel vallandus Eestis nn fosforiidisõda, mis väljendus ühiskondlikus protestis (omades ka poliitilist värvingut) Moskva keskametkondade poolt Eestisse plaanitud fosforiidikaevanduste vastu. Fosforiidisõja tulemusel tööd kaevanduse loomiseks peatati.³ Selline tulemus, rahva ühtekuuluvustundel ja ühisel tegutsemisel saavutatud võit, julgustas rahvast ning nõnda hakkasid kujunema poliitilise avalikkuse alged. Augustis 1987 loodi tollases Eesti NSV-s esimene poliitiline ühendus – Molotovi-Ribbentropi Pakti Avalikustamise Eesti Grupp, kes korraldas Tallinnas Hirvepargis rahvarohke poliitilise meelevalduse. Aasta lõpus loodi esimene demokraatlikele põhimõtetele tuginev üle-eestiline massiorganisatsioon Eesti Muinsuskaitse Selts, kelle eestvedamisel hakati tähelepanu pöörama eestlaste jaoks oluliste ajalooliste tähtpäevade (Tartu rahu, Vabariigi aastapäev) teadvustamisele.⁴

³ Pajur, A., Tannberg, T., Vahtre, L. jt. 2005. *Eesti ajalugu. VI, Vabadussõjast taasiseseisvumiseni*. Tartu : Ilmamaa, lk 374-376

⁴ ibid, lk 377

Selles vaimses hakkasid muudatused toimuma ka Eesti majandusel. 1987. aastal kuulutati NSV Liidus Gorbatšovi plaani alusel välja ulatuslik reformikava. Nende uuenduste tulemuseks oli reformitud plaanimajandus: vähendati tsentraliseeritust, laiendati ettevõtete iseseisvust, liberaliseeriti väliskaubandust ja palgakorraldust. Põhjalikku murrangut aga ei toimunud. 26. septembril 1987 avaldati ajalehe Postimees eelkäijas, Edasis, Siim Kallase, Tiit Made, Edgar Savisaare ja Mikk Titma artikkel „Ettepanek kogu Eesti NSV täielikule isemajandamisele”, mille alusel töötati Moskvast sõltumatult välja isemajandava Eesti (IME) kontseptsioon, mille sihiks oli Eesti NSV majanduslik eraldumine üleliidulisest majanduskompleksist, milleks tuli Eesti majandus allutada kohalikule juhtimisele, üle minna omaette eelarvele ning tollase terminoloogia kohaselt kaubalis-rahalistele ehk turusuhetele koos oma raha kehtestamisega.⁵ Ettepanekus püstitatud eesmärgid muutusid Eesti „iseseisvusliikumise lipulaevaks ning hiljem ka eestlaste pea ainsaks Moskva keskvoimu ründamise vahendiks kompartei pleenumitel ja konverentsidel. Isemajandava Eesti ettepanekust kujunes katalüsaator tulevase iseseisva Eesti majandusmudeli väljatöötamiseks”.⁶ IME protsessid mõjutasid oluliselt ka Eesti informaatika arengut ning selle juhtimise koordineerimist, sest IME programmi infopoliitika peatüki arutelud viisid esmaste mõteteni Informaatiikanõukogu loomiseks.

⁵ Pajur, A., Tannberg, T., Vahtre, L. jt. 2005. *Eesti ajalugu. VI, Vabadussõjast taasiseseisvumiseni*. Tartu : Ilmamaa, lk 377-378

⁶ Made, T. 2011. *Kremlis iseseisvust toomas : Eesti iseseisvuse taastamise 20. aastapäevaks*. Tallinn: Argo, lk 24

2. EESTI INFORMAATIKAST 20. SAJANDI TEISEL POOLEL

Eesti informatiseerimine ehk arvutite kasutamine infotöötluses algas 1960ndate aastate algul, kui seati üles esimesed elektronarvutid. Nendel aastakümnetel kujunes mitu informaatikaalase teadus- ja arendustöö keskust: Küberneetika Instituut (1960), Arvutustehnika Erikonstrueerimisbüroo EKTA (1976), Tallinna Polütehnilise Instituudi (TPI) ja Tartu Riikliku Ülikooli (TRÜ) vastava profiiliga kateedrid (TPI informatsioonitehnika kateeder – hilisema nimega elektronarvutite kateeder – ja majandusinfotöötluse kateeder 1966, TRÜ majandusküberneetika kateeder 1971). Neis töötati välja kõrgetasemelisi ja üksikjuhtudel maailmatasemele küündivaid lahendusi, mis aga riiklikule süsteemile iseloomulike evitusraskuste tõttu jäid üksikeksemplarideks või levisid ainult Nõukogude Liidus ja nn sotsialismileeris.⁷

1970ndatel arendati Nõukogude Liidus ulatuslikku „automatiseeritud süsteemide” rajamise kampaaniat. 1970ndate lõpus tegutses Eestis poolsada arvutuskeskust kuue tuhande töötajaga. Kui üleliiduline juhtimisstruktuur 1980ndate aastate teisel poolel kokku varises, kaotasid need süsteemid mõtte ning neid teenindavad arvutuskeskused likvideeriti järk-järgult, millele aitas kaasa personaalarvutite laialdane sissetung.⁸

Teabelevis püüti tol ajajärgul arendada teadus- ja tehnikainfosüsteeme. Eestis tegutses selles suunas Eesti Informatsiooni Instituut. Teabeallikate nappuse, samuti tehnilise baasi ja sidevõrkude nõrkuse tõttu ei andnud ka see tegevus piisavaid tulemusi. Siiski kujunes tol perioodil informaatikahariduse

⁷ EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU. 1994. Eesti informaatika arenduskava aastani 2000, lk 9

⁸ ibid, lk 9

ja -teadustöö pinnal algatusvõimelisi arvutiinsenere ja programmeerijaid, kellel tugines 1990ndate esimese poole informaatika ja sellega seotud ettevõtluse areng.⁹

Nõukogude võimu perioodil määrasid Eesti informaatika arengu üleliidulised plaanid ja tihti iganenud kontseptsioonid. Esmakordselt tõstatati informaatika kompleksse arengu probleem pärast perestroika algust Ustus Aguri ettekandes „Eesti NSV informatsioonilise infrastruktuuri täiustamisest”, mis esitati majandussüsteemi täiustamise valitsuskomisjonile 1987. aasta juunis. 1988. aastal korraldatud rahavamajanduse arengustsenaariumide võistlusel auhinnati selle ettekande edasiarendust – stsenaariumi „Eesti informatsioonilise infrastruktuuri areng”. Samal aastal hakati koostama ka isemajandava Eesti (IME) programmi ning lülitati sellesse omaette peatükina ka infopoliitika, mille koostamises osales laiem ring informaatika, kultuuri jt alade spetsialiste.¹⁰

⁹ **EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU.** 1994. Eesti informaatika arenduskava aastani 2000, 9-10

¹⁰ *ibid*, lk 10

3. EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU JA EESTI INFORMAATIKAFOND

3.1 Eesti informaatikanõukogu ja Eesti informaatikafondi moodustamine

Eesti Informaatikanõukogu oli nõuandev organ Riigikantselei valitsemisalas, mille Eesti Valitsus asutas 1989. aastal. Tema tegevuse põhieesmärkideks oli rahvusliku informaatikapoliitika kujundamine¹¹ ning Eesti informaatika arengu strateegia väljatöötamine ja koordineerimine.¹² Informaatikanõukogul puudusid juhtimis- ja kontrolliõigused, mistõttu tema otsused olid soovitusliku iseloomuga.¹³

31. juulil 1990 loodud ja sama aasta detsembris tegevust alustanud Eesti Informaatikafond tegeles peamiselt põhiliselt üksikute infotehnoloogiaprojektide finantseerimisega, infotehnoloogia riigihangetega, näituste korraldamise ja kirjastamisega.^{14 15} Eesti Informaatikafondi näol oli tegemist kasumit mittetaotleva organisatsiooniga, mille asutas Eesti Valitsus eesmärgiga edendada ja toetada infotehnoloogia ja riigi infosüsteemide arengut. Põhifinantseering saadi riigieelarvest,

¹¹ **Eesti Informaatikafond.** 1995. *Viis aastat informaatikas : [ülevaade] = Five years in informatics.* Tallinn: Tehnoprint, lk 3

¹² Memo nr 3/1990. 04.1990. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

¹³ **EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU.** 1994. Eesti informaatika arenduskava aastani 2000, lk 16

¹⁴ **Siil, I.** 2001. Eesti Informaatikakeskuse 5 aastat. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2001it/o4.htm> (05.05.2014)

¹⁵ **Eesti Informaatikafond.** 1995. *Viis aastat informaatikas : [ülevaade] = Five years in informatics.* Tallinn: Tehnoprint, lk 3

lisisissetulekut saadi kirjastamisest, näituste korraldamisest ja muust majandustegevusest, mida kasutati põhieesmärkide toetamiseks.¹⁶

Informaatanõukogu esimehe aastatel 1990 – 1992 Raivo Vare sõnul¹⁷ oli Eesti lahkumine Nõukogude Liidu ruumist mitmetahuline protsess, millest vast puhtpoliitiline osa sai enimvalgustatud. Samas pidas Vare lahkumist Nõukogude Liidu inforuumist väga oluliseks, sest selles oli Eesti esimene, pidades silmas ka kogu informaatiikat, mille riiklikku programmi suunamist Informaatanõukogu kavandas. Informaatanõukogu prioriteediks sai Eesti riiklike infosüsteemide kavandamine ja käivitamine. Astuti ju toona sellel teel alles esimesi samme, sest seni oli riiklike, reeglina puhttehnoloogiliselt mahajäänud vormis infosüsteemide juurutamine ja haldamine olnud ikka Moskva eelisõiguseks. Nüüd tuli aga Eestil, nõ üle hüpates teatud tehnoloogilistest astmetest ning vaeveldes pidevas ressursinappuses, käivitada iseseisva riigi infosüsteemid. Seejuures oli vaja kiiresti genereerida seisukohti, mis said tollal tugineda veel paljus vaid spetsialistide teadmistele, sest vastav praktika puudus. Raivo Vare mäletab¹⁸ mitmeid Informaatanõukogu istungeid, kus toimus tuliseid vaidlusi, mille sisu nii mõnigi kord läks nii spetsiifiliseks, et tema kui mittespetsialisti jaoks oli tegu paiguti tundmatu võõrkeelega. Lõpuks jõuti aga tema sõnul ikka ja alati ühisele arvamusele, mis sai tegevuse aluseks. Vare sõnul oli Informaatanõukogul täielik Valitsuse toetus, mida limiteerisid puhtpraktiliselt vaid napid rahalised ressursid.

1995. aastal meenutas Informaatanõukogu esimene juht Tiit Järve nõukogu tegevuse algusaegu järgmiselt¹⁹: „Informaatanõukogu võttis ise endale laialdased ülesanded – välja töötada informaatika arengustrateegia, kujundada ühtne tehnikapoliitika, infopoliitika organisatsioonilised ja õiguslikud alused jne. Midagi oli selles isegi utoopilist, kuid tuleb arvesse võtta, et tegu oli täiesti uudse struktuuriga, millel ei olnud pretsedenti kusagil mujal.”

¹⁶ **Eesti Informaatikafond.** 1995. *Viis aastat informaatikas : [ülevaade] = Five years in informatics.* Tallinn: Tehnoprint, lk 3

¹⁷ Kilde Informaatikafondi ajaloost. 1995. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

¹⁸ ibid

¹⁹ Tiit Järve mälestused. 1995. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I

1991. aastast kuni oma surmani 1997. aastal Informaatikafondi juhtinud Ustus Aguri sõnul oli Informaatikafondi loomise eellugu üpris pikk. Tema sõnade kohaselt moodustati 1986. aastal perestroika ajal komisjon, mis pidi valitsuse jaoks välja töötama ettepanekuid majanduse ümberkorraldamiseks uutmise vaimus. Agur, kes tollal oli Eesti Informatsiooniinstituudi direktor, oli selle komisjoni liige ja esitas komisjonile põhjaliku dokumendi, kuidas Eesti informatsioonilist infrastruktuuri (so informatsiooni kogumiseks, levitamiseks ja kasutamiseks määratud ressursi – sidevõrke, andmekogumeid ja võrkudel põhinevad elektroonseid infoteenuseid) tervikuna vaadata. 1980ndate lõpus oli Aguri sõnul igal ametkonnal oma arvutuskeskus ja igäüks ajas oma rida, mingisugust terviklikku poliitikat selles valdkonnas polnud ning seda ei vaadatudki kui iseseisvat riigi tegevusharu.²⁰

1987. aastal organiseeris Plaanikomitee (organ, mis vastutas majanduse planeerimise eest), mille esimees oli Edgar Savisaar, rahvamajanduse arengustsenaariumide konkursi. Seda püüti teha läänemaailma kombel – konkursist osavõtjatele peeti metoodika seminare. Ustus Agur koostas koos kahe abilisega stsenaariumi informatsioonilise infrastruktuuri arengu kohta, mis sai sellel konkursil teise koha. Hiljem, IME programmi ajal, hakati konkreetsemaid arenduskavasid välja töötama ning tekkisid algatusgrupid, kes tegid mitmesuguseid infopoliitilisi dokumente. Aguri sõnul istuti koos toonase Plaanikomitee arvutuskeskuses ja arutati kuidas arvutite kasutamist Eestis korraldada.²¹

1995. aastal Arvutimaailmale antud intervjuus peab Ustus Agur Informaatikafondi loomise etapiliseks sündmuseks Lohusalu seminari 1989. aastal, kus arutati IME programmi peatükkide kaupa.²² Siinkohal tuleb märkida, et arhiivimaterjalidest selgub, et nn Lohusalu seminar toimus ka aasta hiljem 1990. aasta aprillis.²³ Kas Agur eksib 1995. aastal antud intervjuus? Igatahes märgib Agur 1995. aastal, et 1989. aasta Lohusalu seminaril arutati IME programmi infopoliitika peatükki, mis käsitles arvutustehnikat, sidet ja muud sellega seonduvat. Aguri sõnul jäid peaaegu kõik need asjad vaid paberile, sest elu läks kiiresti edasi ning plaanidest mööda, kuid sellel, IME jaoks

²⁰ Agur, U. 1995. *Kõik, mida teeme, on Eesti informaatika edendamiseks*. - Arvutimaailm, nr 95/10, lk 20-22.

²¹ ibid

²² ibid

²³ Eesti Informaatikanõukogu nõupidamise protokoll nr 2/1990. 01.03.1990. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

probleeme ettevalmistanud ning arutanud seltskonnal, tekkis idee, et peaks asjale kindla vormi andma. Nii sündis töögrupp, mis sai ametliku staatuse Statistikakomitee juures. Arvati, et tulevase riigi haldusinfosüsteemi töid peaks koordineerima mingi nõukogu ning leiti, et Informaatikanõukogu võiks olla parajalt üldine nimi.²⁴

Seega, Eesti Informaatikanõukogu moodustamisele eelnes mitmeaastane algatusgruppide tegevus Eesti informaatikapoliitika aluste rajamisel.²⁵ Seda kinnitab oma mälestustes Tiit Järve, kes oli Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitseja ning ühtlasi Eesti Informaatikanõukogu esimees ajavahemikul 20.11.1989 - 22.06.1990. Tiit Järve meenutab: „Informaatikanõukogu sündis 1989. aasta lõpukuudel, kasvades välja töögrupist, mis kavandas taassündiva Eesti riigi haldusinfosüsteemi (EHIS). Süsteemi koordinaatoriks pidi kujunema selleks moodustatud nõukogu. Järk-järgult hakati aru saama, et säärase organi ülesanded peaksid olema hoopis laiemad ning anti talle nimeks Informaatikanõukogu.²⁶

27. oktoobril 1989 toimunud koosolekul, milles osalesid Veetõusme, Tee, Kess ning Viidas, pakkus Kess välja mõtte teha informaatikafond, mida võiks juhtida EHISe nõukogu.²⁷

2. novembril 1989 toimus Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitseja Tiit Järve juures töönoupidamine, milles võtsid osa Tiit Järve, Ustus Agur, Ülo Jaaksoo, A. Kiris, Raul Normak, V. Petrov, Tõnu Tee, M. Tilga, Rein Veetõusme ja Ants Wõrk. Nõupidamisel arutati Eesti Informaatikanõukogu moodustamise vajadust, selle perspektiivseid töövaldkondi ja Nõukogu koosseisu ning informaatikaalaste tööde finantseerimise võimalusi. Anti ka ülevaade senistest töödest Eesti haldusinfosüsteemi (EHIS) kontseptsiooni kujundamisel ja ENSV Plaanikomitee ülesandel tehtud tööst Eesti riikliku informaatikafondi moodustamisel ja selle kasutamise programmi väljatöötamisel. Otsustati pidada vajalikuks moodustada Eesti Informaatikanõukogu ja IME töögrupil ette valmistada sellekohane Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse projekt. Protokollis on tehtud ka ettepanek nõukogu koosseisu kohta (ettepanekus toodud koosseis hiljem ka

²⁴ Agur, U. 1995. *Kõik, mida teeme, on Eesti informaatika edendamiseks*. - Arvutimaailm, nr 95/10, lk 20-22.

²⁵ ibid

²⁶ Tiit Järve mälestused. 1995. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

²⁷ Koosoleku protokoll. 27.10.1989. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

kinnitati, lisandus vaid üks isik, L. Tammik). Töönõupidamise materjalidest selgub, et kerkis küsimus, kas uuest nõukogust oleks kasu. Nenditi siiski, et ükski ametkond ei tegelevat informaatikaga.²⁸

2. novembril 1989 toimunud EHISE Nõukogu koosoleku märkmetes on loodava informaatikanõukogu aluseks toodud „Aguri infrastruktuur“ ja „IME infopoliitika“ ning algatusgrupina EHIS. Lisaks on toodud järgmised märksõnad: „vajalik SNA (rahvusliku arvepidamise süsteem²⁹), registrite süsteem, infoseaduste pakett, registriseadused, andmekaitseeadus, registrite organis., Reg.-Keskus, baasorganisatsioonid“. Tiit Järve märkis, et „korralduses fikseerida N. kompetents – mis probleemid tõstatab valitsuse ees“. Ustus Agur pidas oluliseks, et nõukogus oleks esindatud tarbija. A. Kiris pakkus mõtte, et võiks olla fondinõukogu. Ants Wõrk pakkus teha Eesti Infonõukogu, mis oleks ühtlasi fondinõukogu.³⁰ N. kompetentsina on tõenäoliselt silmas peetud Informaatikanõukogu kompetentsi. Tiit Järve meenutab: „2. novembril 1989 toimunud nõupidamisel vormistasime ettepaneku valitsusele, ühtlasi nägime juba siis ette Informaatikafondi moodustamise, kuhu tuleks koondada süsteemide arendamiseks eraldatud raha.“³¹

Seitse päeva hiljem, 9. novembril 1989, toimus järjekordne koosolek (osalesid Agur, Veetõusme, Tee, Sõmera, Wõrk, Jaaksoo, Tilga), mis on dokumenteeritud kui Informaatikanõukogu istung, kus ühe punktina arutati Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse projekti Vabariikliku Informaatikanõukogu moodustamise kohta ning otsustati muuhulgas viia määruse projekti redaktsioonilised täiendused ja esitada see Eesti NSV Ministrite Nõukogule.³²

16. novembril 1989, so neli päeva enne Ministrite Nõukogu korraldust Informaatikanõukogu moodustamise kohta toimunud koosoleku (ülesthendatud kui Informaatikanõukogu koosolek)

²⁸ Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitseja Tiit Järve juures toimunud töönõupidamise protokoll. 02.11.1989. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

²⁹ Eesti Informaatikanõukogu nõupidamise protokoll nr 2/1990. 01.03.1990. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

³⁰ EHISE nõukogu protokoll. 02.11.1989. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

³¹ Tiit Järve mälestused. 1995. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

³² Informaatikanõukogu istungi protokoll. 09.11.1989. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

märkmetes on toodud, et „koosseisu juurde Tammik (Töökomiteest)“.³³ Informaatikanõukogu koosolekute märkmed koosnevad vaid üksikutest sõnadest, seepärast on raske tagantjärele öelda, mida nende kirjapanekuga täpselt mõeldi ning milline on konkreetne kontekst, kuid antud juhul võib siiski eeldada, et loodava Informaatikanõukogu töösse sooviti kaasata ENSV Töökomitee nõuniku kohusetäitja L. Tammik.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu korralduse nr. 195-k (20. novembrist 1989. a.) järgi nõustus Ministrite Nõukogu ENSV Statistikakomitee ettepanekuga Eesti Informaatikanõukogu moodustamise kohta ning kinnitas antud korraldusega Informaatikanõukogu koosseisu ning põhiülesanded³⁴:

- 1) informaatika arengustrateegia väljatöötamine ja arendustööde koordineerimine Eesti NSV-s;
- 2) ühtse tehnikapoliitika kujundamine informatsiooni töötlemise, säilitamise ja edastamise valdkonnas;
- 3) ettepanekute väljatöötamine Eesti NSV riigieelarvest informaatika-alasteks arendustöödeks eraldatavate rahaliste vahendite jaotamise kohta;
- 4) Eesti NSV infopoliitika organisatsiooniliste ja õiguslike aluste väljatöötamine.

Eesti Informaatikanõukogu esimeheks kinnitati³⁵ Eesti NSV Ministrite Nõukogu asjadevalitseja T. Järve ja liikmeteks

- 1) Informatsiooni Instituudi direktor U. Agur;
- 2) Informatsiooni Instituudi teadusdirektor T. Etverk;
- 3) Eesti Teaduste Akadeemia Küberneetika Instituudi direktor Ü. Jaaksoo;
- 4) Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsuse Arenduskeskuse direktor R. Normak;
- 5) ENSV Plaanikomitee esimehe asetäitja M. Pilv;
- 6) ENSV sideministri asetäitja T. Sõmera;

³³ Informaatikanõukogu istungi protokoll. 09.11.1989. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

³⁴ *Eesti Informaatikanõukogu moodustamise kohta*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/24015> (11.03.2014)

³⁵ *ibid*

- 7) Tallinna Tehnikaülikooli rektor B. Tamm;
- 8) ENSV Töökomitee nõuniku kohusetäitja L. Tammik;
- 9) ENSV Statistikakomitee esimehe asetäitja T. Tee;
- 10) Rapla Rajooni Täitevkomitee esimehe asetäitja M. Tilga;
- 11) Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi osakonnajuhataja U. Veering;
- 12) ENSV Plaanikomitee Arvutuskeskuse direktor R. Veetõusme;
- 13) Eesti Teaduste Akadeemia Küberneetika Instituudi teadusdirektor A. Wõrk.

Eesti Informaaticanõukogu põhimääruse projekt kohustati esitama Eesti NSV Ministrite Nõukogule läbivaatamiseks korralduse andmisest kahe nädala jooksul.³⁶

Riigi Infosüsteemi Ameti arhiivis on toimik „Eesti Informaaticanõukogu dokumendid (koosseisude kinnitamine)“, kus leidub Eesti NSV Ministrite Nõukogu korralduse nr. 195-k (20. novembrist 1989. a.) koopia, milles on käsitsi juurde kirjutatud enamike nõukogu liikmete eesnimed. Nendest täiendustest selgub, et nõukogu esimeheks kinnitati Tiit Järve ning liikmeteks Ustus Agur, Toomas Etverk, Ülo Jaaksoo, Raul Normak, Mehis Pilv, Toomas Sõmera, Boris Tamm, L. Tammik, Tõnu Tee, M. Tilga, U. Veering, Rein Veetõusme ja Ants Wõrk.³⁷

Tiit Järve meenutab: „Nõukogu koosseisu kuulusid põhiliselt samad isikud, kes juba pikka aega olid tegelenud ideede genereerimise ja ettevalmistustöödega: Rein Veetõusme (tollal Plaanikomitee Arvutuskeskuse direktor, hiljem Statistikaameti peadirektor), Tõnu Tee (tollal Statistikakomitee esimehe asetäitja, hiljem „Eesti Mobiiltelefoni“ peadirektor), Uno Veering (kes tookord oli Ülemnõukogu Presiidiumi osakonnajuhataja), Küberneetika Instituudist Ülo Jaaksoo ja Ants Wõrk, Boris Tamm (sel ajal Tehnikaülikooli rektor), Ustus Agur (Informatsiooniinstituudi direktor) ja teised, kellest valdav enamik on praegugi Nõukogu liikmed ning kavandavad ja korraldavad informaatika arengut Eestis.“³⁸

³⁶ Eesti Informaaticanõukogu moodustamise kohta. <https://www.riigiteataja.ee/akt/24015> (11.03.2014)

³⁷ Eesti NSV Ministrite Nõukogu korralduse nr. 195-k. 1989. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Eesti Informaaticanõukogu dokumendid (koosseisude kinnitamine)

³⁸ Tiit Järve mälestused. 1995. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I

1. märtsil 1990 toimus Eesti Informaatanõukogu nõupidamine, millest võtsid osa Agur, Jaaksoo, Normak, Tamm, Tee, Tammik, Sõmera, Veetõusme, Wõrk ning külalisena V. Olev. Nõupidamisel arutati Eesti Informaatikafondi põhikirja, tehti sellesse parandusi ja täiendusi ning otsustati esitada põhikiri kinnitamiseks Eesti NSV Valitsusele. Fondi direktoriks soovitati Ustus Agurit. Nõupidamisel soovitati moodustada kolme infoseeria („Televisioon ja Side“, „Arvutustehnika ja Andmetöötlus“, „Informaatika“) alusel 1991. a. uus ajakiri. Lisaks otsustati 13.-14. aprillil korraldada Informaatanõukogu laiendatud seminar.³⁹

Pärast nn Lohusalu seminari (nimetus toimumiskoha järgi) esitas Eesti Informaatanõukogu Eesti NSV Valitsuse esimehele, Edgar Savisaarele, ülevaate seminari tulemustest.⁴⁰ Selles on välja toodud, et Eesti Informaatanõukogu peab „vajalikuks lülitada ettevalmistamisel olevasse Valitsuse Programmi informaatika poliitikat käsitlev lõik, mille Eesti Informaatanõukogu on valmis formuleerima ja esitama ettenähtud korras“. Nõukogu esitas Savisaarele seisukoha, et „informaatika alaste arendustööde praktiliseks käivitamiseks on vajalik kõige lähemal ajal moodustada Eesti Informaatikafond, mille põhimäärus on väljatöötatud ja Majandusministeeriumi kolleegiumil heaks kiidetud.“

Nõukogu tegevuse toetamiseks ja otsuste elluviimiseks puudus struktuur (valitsusaparaadi koosseisus polnud tollal lähedase profiiliga allüksust). Seetõttu tegi Nõukogu Valitsusele ettepaneku luua uus üksus, mille nimeks pakuti Eesti Informaatikafond, kuna üks tema peamisi funktsioone pidi olema riigi rahaliste vahendite haldamine ja jaotamine vastavalt Informaatanõukogu juhistele.⁴¹ Ustus Agur möönab 1995. aastal Arvutimaailmale antud intervjuus, et nõukogu käis selle loomisest alates mõned korrad koos ning tekkis mõte, et „ühiskondlikule jututoale“ lisaks oleks tarvis mingit asutust, kus töötavad inimesed täie kohaga ja plaane korrektselt ellu viivad. 1990. aastal need ettepanekud

³⁹ Eesti Informaatanõukogu nõupidamise protokoll nr 2/1990. 01.03.1990. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁴⁰ Kiri Eesti NSV Valitsuse esimehele E. Savisaarele. 04.1990. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁴¹ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Eesti Informaatikafondi tegevusest 1990-1996. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

vormistati ja sama aasta juulis tuli Valitsuse määrus Informaatikafondi moodustamise kohta. Fondi praktiline käivitamine toimus 1990. aasta detsembris.⁴²

24. juulil 1990 toimunud Informaaticanõukogu istungil esines Ustus Agur ettekandega Eesti Informaatikafondi moodustamise ja tegevuse käivitamise küsimuses, nõukogu liikmeid informeeriti Eesti Vabariigi Valitsuse otsusest Informaatikafondi moodustamise kohta. Fondi tegevdirektoriks otsustati kinnitada Ustus Agur. Samal istungil otsustati Informaaticanõukogu töö paremaks organiseerimiseks moodustada Informaaticanõukogu juurde töögrupid, kes valmistaksid ette oma valdkonda kuuluvate küsimuste arutelu Informaaticanõukogu istungiteks ning teeksid ettepanekuid riikliku programmi „Informaatika“ koostamiseks. Moodustati järgmised töögrupid⁴³:

- 1) Eesti informatsioonilise infrastruktuuri kontseptsioon (juhiks määrati U. Agur);
- 2) seadusandlus (juhiks määrati B. Tamm);
- 3) infostandardid (juhiks määrati A. Wõrk);
- 4) riiklikud ja ettevõtete infosüsteemid (juhiks määrati R. Normak);
- 5) riiklikud registrid ja andmebaasid (juhiks määrati R. Veetõusme);
- 6) andmeside (juhiks määrati T. Sõmera).

Koosoleku märkmetes on toodud, et pakuti luua ka raamatukogunduse töögrupp, kuid istungil osalenud Ü. Jaaksoo sõnul ei olevat see valdkond veel probleemne ning vajadusel saavat selle töögrupi luua hiljem.⁴⁴

Eesti Informaatikafondi põhikiri sätestati Vabariigi Valitsuse määrusega nr 160 31. juulil 1990. a. See sätestas, et Eesti Informaatikafond on organisatsioon, „kes on moodustatud informaatika

⁴² Agur, U. 1995. *Kõik, mida teeme, on Eesti informaatika edendamiseks*. - Arvutimaailm, nr 95/10, lk 20-22.

⁴³ Eesti Informaaticanõukogu istungi protokoll 4/90. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁴⁴ Eesti Informaaticanõukogu istungi 4/90 märkmed. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

arendamiseks ja teostab finantseerimise kaudu riiklikku infopoliitikat.⁴⁵ Fondi ülesandeks oli kaasa aidata järgnevale:⁴⁶

- 1) Eesti ühiskonna informatiseerimise ning sellega kaasnevate sotsiaal-majanduslike probleemide lahendamise kavade väljatöötamisele;
- 2) tervishoiu, hariduse, kaubanduse ja olme informatiseerimisele, sh koolide komputriseerimisele;
- 3) rahva harituse parandamisele moodsa infotehnoloogia valdkonnas;
- 4) üldsuse paremale informeerimisele massiteabevahendite, raamatukogude ja kirjastustegevuse tehnoloogilise arendamise kaudu ning muul viisil;
- 5) majanduse informatiseerimisele, sh vabariiklike ning regionaalsete infosüsteemide arendamisele;
- 6) projekteerimis-, konstrueerimis- ja tootmisprotsesside komputriseerimisele;
- 7) Eesti Vabariigi informatsioonilise infrastruktuuri väljakujundamisele, infosfääri tugistruktuuride (side, trükindus jt) moderniseerimisele;
- 8) Eesti Vabariigi infosüsteemide integreerimisele rahvusvaheliste süsteemidega.

Põhikirja järgi võis fondi raha kasutada järgmisteks tegevusteks:⁴⁷

- 1) uuringute ja rakendustööde finantseerimiseks või võistluse korras antava ühekordse või pikaajalise (kuni 3 aastat) toetusena, tellimuse alusel või laenuna, samuti ekspertiiside tellimiseks;
- 2) uuringutoetuste (stipendiumide) maksmiseks nii töörühmadele kui ka üksikuurijatele;
- 3) informaatika valdkonnas töötavate spetsialistide täiendõppeks;
- 4) vabariikliku ja regionaalse tähtsusega ürituste korraldamiseks ning rahaliseks toetamiseks.

⁴⁵ Eesti Informaatikafondi põhikirj. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁴⁶ ibid

⁴⁷ ibid

Fondi tegevuse juhtijaks ja raha kasutajaks määrati Eesti Informaatanõukogu. Põhikiri sätestas, et eesmärkide saavutamiseks töötab Informaatanõukogu välja ja viib ellu ettepanekud järgmiste valdkondade kohta⁴⁸:

- 1) Eesti Vabariigi infopoliitika organisatsiooniliste ja õiguslike aluste kujundamine;
- 2) informaatika arengu strateegia väljatöötamine ning vastavate uuringute ja rakendustööde korraldamine Eesti Vabariigis;
- 3) ühtse tehnikapoliitika kujundamine informatsiooni kogumise, töötlemise, säilitamise ja edastamise valdkonnas;
- 4) rahvusvahelise informaatikaalase koostöö korraldamine (sh teiste Balti riikidega).

Informaatanõukogu põhifunktsioonidena on põhikirjas toodud⁴⁹

- 1) fondi raha jaotamine uuringute ja rakendustööde korraldamiseks nii võistluse korras kui ka tellimuse alusel, uuringu- ja täiendõppetoetusteks;
- 2) infopoliitikat puudutavate projektide läbivaatamine Eesti Vabariigi Valitsuse ülesandel ja nende kohta arvamuse andmine;
- 3) ettepanekute väljatöötamine Eesti informatsioonilise infrastruktuuri komponentide informatsioonilise, tehnilise ja õigusliku ühilduvuse tagamiseks;
- 4) vajaduse korral ettepanekute esitamine riigieelarve lisasummade taotlemise kohta.

25. septembril 1990 toimunud Informaatanõukogu istungil kerkis „riigi haldusinfo süsteemide rajamistööde sisulise koordineerimise küsimus“. Pakuti, et see funktsioon võiks olla pandud Riigikantselei Arenduskeskusele, kus võiks moodustada informaatikanõuniku ametikoha või teha koordineerimine ülesandeks Informaatikafondile.⁵⁰

⁴⁸ Eesti Informaatikafondi põhikiri. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁴⁹ ibid

⁵⁰ Eesti Informaatanõukogu istungi protokoll 6/90. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

3.2 Eesti Informaatanõukogu ja Eesti Informaatikafondi tegevus

Informaatikafond asutati küll 1990. aasta suvel, kuid fondi aktiivne tegevus algas 1991. aasta jaanuarist.⁵¹ Ent siiski finantseeris Informaatikafond 1990. aastal nelja projekti: vallaomavalitsuste tüüpinfosüsteem, majandusinfo klassifikaatorite kasutamise kord, SNA (rahvusliku arvepidamise süsteemi⁵²) klassifikaatorite tõlkimine, rahvusvahelised informaatikastandardid.⁵³

1991. aastal tegeles Informaatikafond peamiselt uuringute ja arendustööde finantseerimisega.⁵⁴ Tol aastal finantseeris Informaatikafond ühtekokku 98 informaatikaalast lepingut. Suurima rahastuse said andmeside katseekspluatatsioon (300 000 rubla), Valitsuse infosüsteem (240 000 rubla), ehitusregister (170 000 rubla), tööturu infosüsteem (170 000 rubla) ning tolli infosüsteem (140 000 rubla).⁵⁵ 25. juunil 1996 allkirjastas Ustus Agur aruande Informaatikafondi tegevusest aastatel 1990-1996. Agur kirjeldab selles, et oma esimesel tegevusaastal (1991. aastal) jaotas Informaatanõukogu vahendeid individuaalsete taotluste alusel, millest ligikaudu pool oli suunatud riigistruktuuride vajaduste rahuldamiseks (nt tolli infosüsteem, õigusaktide infosüsteem, tööturu infosüsteem, ehitusregister, hooneregistri ning ettevõttere registri projekteerimistööd, Tartu linna infosüsteemi arendustööd), osa aga toetas perspektiivikaid algatusi väljaspool riigiparaati (kõrgkoolide infosüsteem, andmesidevõrkude arendustööd, uuringutoetus riistvarasüsteemide

⁵¹ **Peetsalu, E.** 1993. *Informaatikafond ei taotle kasumit.* - Äripäev, 24.04., lk 4

⁵² Eesti Informaatanõukogu nõupidamise protokoll nr 2/1990. 01.03.1990. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁵³ Informaatikafondist finantseeritud lepingud. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁵⁴ Eesti Informaatikafondi 1991. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁵⁵ Informaatikafondist finantseeritud lepingud. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

projekteerimisele, programmipakettide väljatöötamine reaalprojekteerimiseks ja optimaalsete menüüde koostamiseks jne).⁵⁶ Informaatikafond tegeles intensiivselt ka organisatsioonilise tööga: valmistati ette Informaاتikanõukogu istungeid, korraldati seminare, arendati rahvusvahelist koostööd. Samuti tehti ettevalmistusi Informaاتikanõukogu bülletääni väljaandmiseks.⁵⁷

Informaاتikanõukogu istungil 29. jaanuaril 1991 otsustati kinnitada „Eesti Informaاتikafondi stipendiumite määramise kord“ ning anti nõusolek Informaاتikafondi perioodilise bülletääni „Informaاتikanõukogu Teataja“ väljaandmiseks. Bülletääni pidi hakkama ilmuma kuus korda aastas keskmise mahuga 2 trükipoognat (32 trükilehekülge väikeses formaadis), tiraažiks kavandati 1000 eksemplari. Otsustati, et trükist hakatakse jaotama tasuta ning selles hakatakse avaldama järgmisi materjale⁵⁸:

- ametlikud materjalid: Informaاتikafondi põhimäärus, muud informaatikaalased õigusaktid, juhendmaterjalid, standardid jms;
- info Eesti Informaاتikanõukogu istungitest, Informaاتikafondi tegevusest, samuti muude informaatikaala organisatsioonide tegevusest;
- Informaاتikanõukogu jt organite soovitusdokumendid, kontseptsioonid, nende projektid või annotatsioonid jms;
- algupärased artiklid informaatika ja infopoliitika üldküsimumustest;
- ülevaated informatiseerimise ja infopoliitika üldküsimumustest ja probleemidest välismaal;
- referaadid mujal Eestis ning välismaal ilmunud artikleist ja materjalidest;
- Eestis ja mujal toimunud sündmuste kroonika;
- Informaاتikafondi ja Informaاتikanõukogu ürituste kuulutused;
- muude organisatsioonide kuulutused.

⁵⁶ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Eesti Informaاتikafondi tegevusest 1990-1996. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁵⁷ Eesti Informaاتikafondi 1991. aasta tegevuse aruanne. Eesti Informaاتikafondi 1991. aasta tegevuse aruanne. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁵⁸ Eesti Informaاتikanõukogu istungi protokoll 1/1991. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaاتikafond ja Nõukogu arhiiv I.

Informaatikanõukogu otsustas, et „Informaatikanõukogu teatajas“ avaldatakse ka Eesti ja välisriigi ettevõtete tasulisi reklaame. Bülletääni koostamist pidi korraldama Informaatikafondi direksioon.⁵⁹ Bülletääni sisu langeb osaliselt kokku 1993. aastal Informaatikafondi poolt välja andma hakatud ajakirja Arvutimaailm sisuga.

Eesti Informaatikanõukogu andis silmapaistvatele üliõpilastele ka stipendiume. Informaatikanõukogu 5. märtsi istungil otsustati määrata esimesed stipendiumid 1991. aasta kevadsemestriks järgmistele üliõpilastele⁶⁰:

1. Tallinna Tehnikaülikool
 1. Majandusteaduskond
 1. M. Põder – infotöötuse kateedri diplomand
 2. V. Vahe – infotöötuse kateedri 3. kursuse üliõpilane
 2. automaatikateaduskond
 1. A. Buldas – elektronarvutite eriala 4. kursus
 2. V. Tulit – elektronarvutite eriala 4. kursus
 3. E. Arus – raadiotehnika eriala 4. kursus
 4. P. Kinks – raadiotehnika eriala diplomand
 5. P. Tammiste – automaatika eriala 3. kursus
2. Tartu Ülikool
 1. Majandusteaduskond
 1. L. Pani – majandusküberneetika 4. kursus
 2. Matemaatikateaduskond
 1. I. Haamer – rakendusmatemaatika 4. kursus
3. Tallinna Pedagoogiline Instituut
 1. A. Korrol – kultuuriteaduskonna 4. kursus

⁵⁹ Eesti Informaatikanõukogu istungi protokoll 1/1991. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁶⁰ Eesti Informaatikanõukogu istungi protokoll 2/91. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

Eesti Põllumajanduse Akadeemia eritaotluse alusel määrati stipendium metsanduse eriala 3. kursuse üliõpilasele E. Jaamale.

Nooruurija stipendium määrati Küberneetika Instituudi aspirandile Tanel Tammetile. Stipendiumite andmine jätkus ka fondi tegevuse järgmiste aastate jooksul.

26. märtsi istungil oli päevakorras riigiarvutuskeskuse loomine. Istungile oli kutsutud Majandusministeeriumi Infokeskuse direktori kohusetäitja I. Päll, kes tegi nõukogu liikmetele ettekande Riigiarvutuskeskuse loomise vajadustest ja eesmärkidest. Päll rõhutas, et riigi infosüsteemi rajamiseks on vaja kehtestada terve hulk ühiseid reegleid ja lahendada rida pakilisi probleeme: informaatikaalne seadusandlus, standardid, tarkvara litsentsid jne. Nõukogu liige B. Tamm märkis, et Riigiarvutuskeskuse põhiülesandeks peaks olema riikliku infosüsteemi haldamine, samuti soovitude andmine arvutite ostmiseks riiklikele süsteemidele, lisades, et keskusest peaks saama riiklike süsteemide superviisor (järelevaataja). Keskus plaaniti mehitada 10-15 inimesega, kes tegeleks vahetult riigi infosüsteemidega ning samal ajal oleks keskus ka Eesti keskse riikliku andmepanga haldaja (*hostija*), mis teenindaks tervet Eestit. T. Tee nõukogu liikmena tõstas küsimuse vajadusest luua Informaatikaamet, kuna plaanitava keskuse tase saaks olema liiga madal paljude otsuste vastvõtmiseks. Informaatiikanõukogu otsustas nõustuda Riigiarvutuskeskuse loomise vajadusega ning I. Pällile tehti ülesandeks esitada järgmiseks nõukogu istungiks keskuse põhikirja projekt ja kahe aasta arengukava.⁶¹ Riigiettevõtte Riigiarvutuskeskus loodi veel samal aastal Majandusministeeriumi Infokeskuse baasil.⁶² 1997. aastal kujundati Riigiarvutuskeskus ümber aktsiaseltsiks ärinimega AS Andmevara.⁶³

3. septembril 1991 tutvustas Ustus Agur Informaatiikanõukogu istungil olukorda riiklike infosüsteemide projekteerimise korraldamisel. Tema sõnul saavad sellised projektid rahastuse otse riigieelarvest ning seetõttu tekib oht, et koordineerimata tegevuse korral ei sobi infosüsteemid enam omavahel kokku. Agur tegi ettepaneku kooskõlastada kõigi riiklike infosüsteemide projekteerimine

⁶¹ Eesti Informaatiikanõukogu istungi protokoll 3/91. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁶² Riigiettevõtte "Riigiarvutuskeskus" moodustamise kohta Lisa 1. "Riigiarvutuskeskuse" põhikirja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/24146> (10.05.2014).

⁶³ Riigiettevõtte «Riigiarvutuskeskus» ümberkujundamine. RT I 1997, 47, 770. <https://www.riigiteataja.ee/akt/73668> (10.05.2014).

ja finantseerimine Eesti Informaatikanõukoguga ning valminud süsteemide vastuvõtmine toimuks komisjonis, kuhu kuuluksid Eesti Informaatikanõukogu, Rahandusministeeriumi, Statistikaameti ja Riigiarvutuskeskuse esindajad. Nõukogu liikmed soovitasid kooskõlastamise protsessi lihtsustada nii, et vastuvõtukomisjoni koostab tellija kui antud vallas kõige kompetentsem. Nõnda ka nõukogu otsustas, st Informaatikafondi direksioonile tehti ülesandeks välja töötada ja esitada Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks määruse projekt, millega kehtestada riiklike infosüsteemide projekteerimisel kord, mille järgi mh kõik riigiasutuste tellimused infosüsteemide projekteerimiseks tuleks esitada kooskõlastamiseks Informaatikanõukogule ning riigiasutuste tellimusel valminud infosüsteemide vastuvõtmine toimuks tellija poolt ja Informaatikanõukoguga kooskõlastatult moodustatud komisjoni poolt.⁶⁴

Informaatikafondi tegevusest 1991. aastal tegi Ustus Agur Informaatikanõukogu istungil ülevaate 1992. aasta veebruari algul. Agur rääkis koordineerimistööst registrite ja riiklike infosüsteemide tegemisel, Balti ja Skandinaavia koostööst ning algusjärgus olevatest projektidest nagu näitus ning ajakiri ning nentis, et Eesti informatiseerimise üldkontseptsioon on tegemata.

1990ndatel tegeles Informaatikafond ka tarkvara müügiga. Kogu müügist saadud tulu läks uute uurimuste ja projektide finantseerimiseks. 1993. aastal Äripäevale antud intervjuus nentis Ustus Agur, et Informaatikafondi „eesmärgiks on erinevate uuringute ja arendustööde finantseerimine, infotehnoloogia rakendamine, samuti näituste ja seminaride korraldamine”.⁶⁵ Samuti märkis ta, et Informaatikafondil on „mitmete maailma tuntud arvutifirmade toodete müügiõigus Eestis”.⁶⁶ Seda kinnitab Informaatikafondi tegevuse (aastatel 1990-1996) aruanne. 1990ndate alguses võitles Informaatikafond illegaalse tarkvara kasutamise vastu, valmistades ette ja sõlmides mitmete suurfirmadega tarkvarahanke raamlepinguid, mille kohaselt müüdi riigi- ja omavalitsusasutustele litsentse soodustingimustel. Lepinguid sõlmiti *WordPerfecti*, *Microsofti* ning *Oracle'i* toodetele. Nõnda vahendati 1996ndaks aastaks 1100 litsentsi, säästes kulusid rohkem kui 1,7 miljoni krooni

⁶⁴ Eesti Informaatikanõukogu istungi protokoll 7/91. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁶⁵ **Peetsalu, E.** 1993. *Informaatikafond ei taotle kasumit.* - Äripäev, 24.04., lk 4

⁶⁶ *ibid*

ulatuses.⁶⁷ *Oracle*'iga sõlmitava lepinguga võttis Eesti riik omale kohustuse Oracle andmebaasisüsteemi lugeda üheks riigiasutustes soovitavaks andmebaasisüsteemiks. Nõupidamistest ministeeriumite peainformaatikute ning Riigikantselei riigi infosüsteemide osakonnaga selgus aga, et riik võiks soovitada vähemalt kahte andmebaasisüsteemi: *Oracle*'it ja *Postgresi*.⁶⁸

Sarnaselt 1991. aastale tegeles Informaatikafond ka 1992. aastal peamiselt uuringute ja arendustööde finantseerimisega, seminaride korraldamise ning rahvusvahelise koostöö arendamisega, lisandus standardite ettevalmistamine jm. Korraldati ka Eesti esimene arvutinäitus ning tehti ettevalmistusi arvutiajakirja ilmumise alustamiseks.⁶⁹

Fondi eelarvest rahastati 1992. aastal 60 informaatikaalast projekti. Finantseeriti näiteks järgmiseid projekte: kohalikud hooneregistrid, õigusaktide registri arendused, riigi statistika infosüsteemi arendused, suurarvuti keskkonna arendustööd, tolli infosüsteemi arendused.⁷⁰ Anti välja ka kaks laenu.⁷¹ 1992. aasta kevadel korraldas Informaatikafond esimese Eesti arvutimesi „Kompuuter 92”. Esimesel messil osales fondi 1992. aasta tegevuse aruande järgi 49 firmat⁷², 1996. aastal juba 164 firmat. Uno Veeringu mälestustest selgub, et esimene Eesti arvutimes korraldati ajal, mil Eesti Vabariigi ministeeriumid, ametid kui ka eraettevõtted olid veel väga halvasti varustatud arvutitehnikaga. Töötajatel puudus enamasti elementaarne arvuti käsitlemise oskus. Ühtlasi näisid ametkondadesisesed ja ametkondadevahelised arvutivõrgud veel üsna kauge tulevikuna.⁷³

Samal, 1992. aastal sõlmis Informaatikafond lepingu Standardiametiga, mille põhjal hakkas fond vastutama infotehnoloogia standardimistevõime eest,⁷⁴ koordineerides standardikavandite ettevalmistamist, kirjastades ja levitades Eesti standardeid ning esindades Eestit rahvusvahelistes

⁶⁷ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Eesti Informaatikafondi tegevusest 1990-1996. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁶⁸ Oracle Datenbanksysteme Ges.m.b.H. ja Eesti riigiasutuste vahel sõlmitavast lepingust. Riigi Infosüsteemi Ameti Arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁶⁹ Eesti Informaatikafondi 1992. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti Arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁷⁰ Informaatikafondist finantseeritud lepingud. Riigi Infosüsteemi Ameti Arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁷¹ Eesti Informaatikafondi 1992. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti Arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁷² ibid

⁷³ Uno Veeringu mälestused. 1995. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

⁷⁴ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Eesti Informaatikafondi tegevusest 1990-1996. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

standardiorganites.⁷⁵ Informaatikafondi 1992. aasta tegevuse aruandes on toodud ka, et „1993. aastal on oodata Fondi alluvussuhete muutumist juhul kui moodustatakse Riigikantselei informaatikaosakond”.⁷⁶

1993. aastal jätkus fondi senine tegevus ning korraldati teine rahvusvaheline arvutimess. Laienes Informaatikafondi publitseerimistegevus: alustati ajakirja Arvutimaailma väljaandmist, kirjastati esimene Eesti informaatikastandard. Alustati infotehnoloogiavahendite riigihangete korraldamist ning viidi läbi hangetes osalevate ettevõtete sertifitseerimine, osaleti isikuandmete kaitse seaduse eelnõu ettevalmistamisel.⁷⁷

Informaatikafondi üheks suuremaks tööks 1993. aastal oli standardite ja reeglite kompleks, mis pidi saama riigi infosüsteemide töö aluseks. Nimelt kavandati üleriigilise nn avatud infosüsteemi väljatöötamist. Selle kontseptsiooni kohaselt oluks igal ametkonnal ja ministeeriumil ainult oma kohalik infosüsteem ning neisse kohalikesse võrkudesse saanuks lülituda ka väljastpoolt, vahetamaks informatsiooni ka välisriikidega.⁷⁸ 1993. aastal töötati välja ja kinnitati standard EVS 8:1993 „Infotehnoloogia reeglid Eesti kultuuri ja keele keskkonnas”, lisaks töötati välja ning levitati Eesti tähestiku draiverit (ingl k *driver*).⁷⁹ Draiver, mida levitati tasuta, töötati välja standardil põhineva kooditabeli rakendamiseks.⁸⁰

1993. aastal töötas Eesti Informaatikafondis põhikohaga 7 inimest.⁸¹ 1993. aasta tegevusaruande kohaselt töötas fondis 1993. aasta alguses 6 koosseisulist töötajat (sh koristaja).⁸² Sel aastal alustas fond suure populaarsuse võitnud ajakirja Arvutimaailm väljaandmist. Hiljem anti välja ka muid

⁷⁵ **Eesti Informaatikafond.** 1995. *Viis aastat informaatikas : [ülevaade] = Five years in informatics*, lk 3

⁷⁶ Eesti Informaatikafondi 1992. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti Arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁷⁷ Eesti Informaatikafondi 1993. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti Arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁷⁸ **Peetsalu, E.** 1993. *Informaatikafond ei taotle kasumit.* - Äripäev, 24.04., lk 4

⁷⁹ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Eesti Informaatikafondi tegevusest 1990-1996. Riigi Infosüsteemi Ameti Arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁸⁰ Eesti Informaatikanõukogu protokoll 25.01.1994 nr 1/24. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv II.

⁸¹ **Peetsalu, E.** 1993. *Informaatikafond ei taotle kasumit.* - Äripäev, 24.04., lk 4

⁸² Eesti Informaatikanõukogu protokoll 25.01.1994 nr 1/24. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv II.

infotehnoloogiaalaseid trükiseid, nt „Avatud süsteemide arhitektuur” (inglise keelest tõlgitud ning Rootsisis koostatud⁸³), „Interneti Zen”.⁸⁴ Viimane ilmus 1994. aastal ning oli kirjapandud tõlgetena raamatutest „Zen and the art of the Internet” ja „Internet users' glossary”.⁸⁵ Arvutimaailm kavandati ilmumissagedusega 6 numbrit aastas. 1993. aasta lõpuks oli ilmunud 5 numbrit keskmise tiraažiga 3500.⁸⁶ Seoses sellega laienes ka fondi töötajate hulk, lisandus 4 inimest. Rahvusvaheline koostöö toimus 1993. aastal suuremalt jaolt Soome ning Rootsi, vahepeal vaibunud koostöö Läti ja Leeduga muutus taas tihedamaks.⁸⁷ Fondi töökorralduses kujunes oluliseks muutuseks elektronposti kasutuselevõtt.

1994. aasta 25. jaanuaril toimus Informaaticanõukogu istung, kus päevakorras oli nii Informaaticanõukogu kui Informaatikafondi 1993. aasta tegevuse kokkuvõte⁸⁸. Informaaticanõukogu aseesimehe Ü. Jaaksoo arvates oli 1994. aasta alguseks välja kujunenud tööjaotus Informaatikafondi ja Riigikantselei riigi infosüsteemide osakonna vahel, viimase loomist 1993. aastal pidas ta väga oluliseks. Sel istungil tegi Ü. Kaevats ettepaneku arutada riigi haldusaparaati juhtiva ministeeriumi loomist. Tema sõnul on selline, *public administration*'it juhtiv, ministeerium loodud paljudes teistes riikides. Kaevatsi sõnul pidanuks taolise ministeeriumi pädevusse Eestis kuuluma muuhulgas informaatika, statistika, standardimise küsimused ja muu temaatika, mis teiste ministeeriumide alluvusse ei sobi. Nõukogu liige Wõrk tegi selle peale ettepaneku tõstatada uue ministeeriumi küsimus informaatika arengukavas. Informaatikafondi 1993. aasta tegevuse kohta leiab teavet protokollis lisast. Lisaks eelpool toodule annab see teavet stipendiumite kohta: 1993. aastal anti stipendiume Tallinna Tehnikaülikooli automaatikateaduskonna neljale üliõpilasele ja ühele magistrandile. Aprillis 1993 korraldas fond koostöös Eesti Näitustega teise rahvusvahelise arvutimesi „Kompuuter-93”, kus osales 86 firmat, so kaks korda rohkem kui 1992. aastal toimunud esimesel selletaolisel messil. Messil külastas 10500 külastajat. Lisaks messile

⁸³ Eesti Informaaticanõukogu protokoll 25.01.1994 nr 1/24. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv II.

⁸⁴ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Eesti Informaatikafondi tegevusest 1990-1996. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁸⁵ ESTER. E-kataloog ESTER. http://tallinn.ester.ee/record=b1069126~S1*est (10.03.2014).

⁸⁶ Eesti Informaaticanõukogu protokoll 25.01.1994 nr 1/24. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv II.

⁸⁷ ibid

⁸⁸ ibid

korraldas fond 1993. aastal mitmeid üritusi – seminare ja teabepäevi. Tähtsamad seminarid ja teabepäevad olid järgmised⁸⁹:

1. Informaatanõukogu ja -fondi teabepäev. Ettekannete ning ekspositsioonidega fondi abil finantseeritud tööd esines 11 asutust ja ettevõtet, teabepäeva külastas 86 inimest.
2. Riigi infotehnoloogia hanked ja standardid, 3.-4. juuni 1993. Seminaril esinesid ettekannetega ka vastavad spetsialistid Rootsist, osales 50 inimest.
3. Avatud arvutisüsteemid, 7.-8. september 1993. Ettekannetega astusid üles mh spetsialistid USAst ning Rootsist, osales 60 inimest.
4. Infotehnoloogia- ja sidevahendite rahvusvaheline sertifitseerimine, 13. detsembril 1993. Osalesid ka spetsialistid Rootsist, osales 30 inimest.

1993. aasta lõpuks oli Eesti Informaatanõukogu tegelenud Eesti informaatika ja infotehnoloogia arenguprobleemidega enam kui kolm aastat ning selle ajaga oli küpsenud vajadus kavandada terviklik arenguperspektiiv – sündis otsus koostada Eesti informaatika arenduskava.⁹⁰ Pärast 1993. aastal asetleidnud konflikte infotehnoloogiavahendite riigihankekonkurssidel töötas Informaatikafond koostöös Riigikantselei riigi infosüsteemide osakonna ja Riigiarvutuskeskusega välja infotehnoloogiavahendite riigihangete korra. Selle alusel korraldas fond kahe aasta vältel 45 riigihanget riistvaraostudeks ning süsteemiarendusöödeks. Riigikantselei riigi infosüsteemide osakonna korraldamisel viis Informaatikafond läbi arvutifirmade sertifitseerimist – nõnda sai riigihangetel osalemise õiguse rohkem kui 100 ettevõtet.⁹¹ 14. juunil 1995 kuulutas Vabariigi President välja riigihangete seaduse, mis jõustus 1996. aasta algusest – sellest ajast algas riigihangete korraldamine selle seaduse alusel.⁹²

1994. aastal lisandus juba tavapärasele uuringute ja arendustööde finantseerimisele riigi põhiregistrite pidamise finantseerimine.⁹³ Aastatel 1993-1994 finantseeris Informaatikafond 81

⁸⁹ Eesti Informaatanõukogu protokoll 25.01.1994 nr 1/24. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv II.

⁹⁰ **EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU**. 1994. Eesti informaatika arenduskava aastani 2000, lk 6

⁹¹ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Eesti Informaatikafondi tegevusest 1990-1996. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁹² *Riigihangete seadus*. RT I 1995, 54, 883. <https://www.riigiteataja.ee/akt/28401> (09.05.2014).

⁹³ Eesti Informaatikafondi 1994. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

lepingu täitmist: infosüsteemide arendusi, õigusaktide väljatöötamisi, toetusi seminaride korraldamiseks jmt. Rahastati näiteks rahvastiku-, erastamis- ning ehitisregistri arendusi ja ettevõtte-, hoone- ning rahvakapitali obligatsioonide registri pidamist.⁹⁴ Lisaks korraldati infotehnoloogia hankeid soodushankelepingute ja hankekonkursside kaudu, osaleti õigusaktide ettevalmistamisel (isikuandmete kaitse seadus, riiklike registrite seadus), standardimistegevuses jne. Korraldati kolmas rahvusvaheline arvutimess „Kompuuter-94” (119 ettevõtet, 11200 külastajat) ning reklaamitehnoloogia mess „Imagia-94” (52 ettevõtet, 5400 külastajat). Suvel 1994 tunnistati Informaatikafond käibemaksukohuslaseks ning järgmise aasta algusest ka tulumaksukohuslaseks.⁹⁵ Seda eelkõige seetõttu, et fond teenis sissetulekut messide korraldamisest ning ajakirja Arvutimaailm läbimüügist ja reklaamist, aga ka arvutifirmade sertifitseerimisest ning hankekonkursside korraldamisest, kuigi saadud tulu kasutati fondi tegevuse põhieesmärkide täitmiseks, milleks riigieelarvest vahendeid ei olnud antud.

Informaaticanõukogu otsusega 20. detsembril 1994 kinnitati riigi informaaticatööde Informaatikafondi kaudu finantseerimise kord, mille üks üldpõhimõtetest oli riiklike põhiregistrite, informaatika baaskulutuste, riigi strateegiliste infosüsteemide ning infrastruktuursete infosüsteemide kulude eelarve koondamine Informaatikafondi ning fondi kaudu vajalike tööde tellimise ja kulude katmise korraldamine. Eelarvevahendite taotluste ekspertiisiks ning vahendite rakendamise üldiseks kontrolliks moodustati Riigikantselei riigi infosüsteemide osakonna, Informaaticanõukogu, Informaatikafondi ja Riigiarvutuskeskuse esindajatest koosnev komisjon. Komisjoni töö korraldajaks määrati Riigikantselei riigi infosüsteemide osakond.⁹⁶

1995. aastal oli Informaaticanõukogus 18 liiget. Esimees oli riigisekretär Uno Veering, aseesimees Küberneetika Instituudi direktor Ülo Jaaksoo. Liikmeskonnas leidis ülikoolide, teadusasutuste, valitsusasutuste, arvutifirmade ühenduste esindajaid. Nõukogu käis koos iga kuu. Arutati üldriikliku tähtsusega küsimusi: valitsuse ja kohalike omavalitsuste infosüsteemide arendusstrateegiat, riiklike

⁹⁴ Informaatikafondist rahastatavad lepingud 1993-1994. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁹⁵ Eesti Informaatikafondi 1994. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁹⁶ Riigi informaaticatööde Informaatikafondi kaudu finantseerimise kord. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

registrite arendustöö koordineerimist, riigieelarve informaatika osa struktuuri, infotehnoloogiastandardite rakendamist, informaatika õigusaktide eelnõude ettevalmistamist jpm.⁹⁷

Informaatikafondi tegevus jätkus sarnaselt eelmistele aastatele ka 1995. aastal, sh korraldati arvuti- ja reklaamitehnoloogiameess. Täiendavalt käivitati arvuti- ja bürootehnikavahendite teabelevi ning turuuringute süsteem Bürosaurus.⁹⁸ Augustis 1995 korraldati Eesti esimene arvutifirmade suvine kokkutulek, kus esitati ettekandeid (nt piraattarkvara, Interneti areng, arvutivõrkudes pakutavad infoteenused), vahetati osalejate vahel mõtteid ning korraldati spordi- ja meelelahutusüritusi, kohal oli 407 osalejat 87 firmast.⁹⁹ Plaaniti alustada Balti riikide ühise inglisekeelse informaatika bülletääni väljaandmist, kuid sellest loobuti seoses Balti riikide koostöökomisjoni otsusega toetada vastava ajakirja väljaandmist Riias. 1995. aastast alates hakati Informaatikafondi ja -nõukogu tegevust kajastama fondi veebilehel. Aasta jooksul laienes „fondi osalemine riigi informaatikastruktuuride tegevuses” ning see hakkas väljuma fondi staatuse ja põhimäärusega seatud raamidest. Seepärast toimusid 1995. aasta lõpul arutelud fondi staatuse ja tegevussuundade võimaliku muutuse üle, mis siiski aasta lõpuks veel lahendust või selgust ei toonud.¹⁰⁰

1995. aastal, kui Informaatikanõukogu loomisest möödus kuus aastat ning Informaatikafondi tegutsemise algusest viis aastat, said Arvutimaailma veergudel selleks sõna Informaatikanõukogu juhtinud isikud. Uno Veering märkis järgmist: „Informaatikanõukogu koos Informaatikafondiga ei tegele mitte valdkonna otsese juhtimisega, vaid koordineerimise ja toimuvate protsesside mõjutamisega. Seda nii vastavate seaduseelnõude väljatöötamisel osalemisega, kui ka ressursside sihipärase kasutamise ja kaasamisega. Selle poolest on positiivne, et Informaatikanõukogusse ei kuulu mitte ainult riigiametnikud, vaid ka teadlased ja eraettevõtjad.”^{101 102}

⁹⁷ **Eesti Informaatikafond.** 1995. *Viis aastat informaatikas : [ülevaade] = Five years in informatics*, lk 1

⁹⁸ Eesti Informaatikafondi 1995. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

⁹⁹ **Abel, P.** 1995. *Arvutifirmade kokkutulek OK-fest '95*. http://edit.ee/arhiiv_00/edit95/edit16/ok-fest.htm (10.05.2014).

¹⁰⁰ Eesti Informaatikafondi 1995. aasta tegevuse aruanne. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

¹⁰¹ Uno Veeringu mälestused. 1995. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

¹⁰² 1995. *Sõna on Informaatikanõukogu esimeestel*. - Arvutimaailm, nr 95/10, lk 18-19

Informaatanõukogu esimese juhi, Tiit Järve sõnul oli 1995ndaks aastaks Informaatanõukogu tegevus ja ülesanded muutunud järjest konkreetsemaks ja täpsemaks ning temast oli saanud autoriteetne Eesti informaatika arengut suunav keskus.¹⁰³

Teadus- ja Arendusnõukogu otsustas oma istungil juunis 1996 teha Vabariigi Valitsusele ettepaneku kujundada nõukogu asjatundjate komisjoniks Vabariigi Valitsuse seadusest tuleneva staatusega ning laiendada tema tegevust riigi kui terviku informatiseerimise ja informatsioonilise infrastruktuuri arendamise strateegia ning selle elluviimise kavade väljatöötamise suunas. Oldi seisukohal, et taolise reorganiseerimisega vabaneks Informaatanõukogu senisest Informaaticafondi haldusorgani funktsioonidest.¹⁰⁴ Sügiseks oli Informaatanõukogu tegevus peatunud.¹⁰⁵ Aasta lõpus korraldas Eesti Vabariigi valitsus riigi infosüsteemide koordineerimist ümber, andes 6. novembril 1996 korralduse, millega muudeti Eesti Informaatanõukogu funktsioone ning moodustati see uues koosseisus asjatundjate komisjonina Vabariigi Valitsuse juurde.¹⁰⁶ Riigikantselei riigi infosüsteemide osakonna juhataja Arvo Oti sõnul oli muudatuse põhjuseks vastuolu Informaaticafondi ja -nõukogu tegevuse ning õigusaktide vahel: Informaatanõukogu oli Riigikantseleis asuv nõuandev organ, mis vajab seetõttu ümberkujundamist valitsuse asjatundjate komisjoniks, et läbitöötada Valitsuse pädevuses olevaid küsimusi.¹⁰⁷ Komisjoni esimeheks kinnitati riigisekretär Uno Veering ning aseesimeheks haridusminister Jaak Aaviksoo. Komisjoni liikmeteks kinnitati järgmised isikud¹⁰⁸:

- Eesti Informaaticafondi direktor Ustus Agur;
- Riigikantselei eurointegratsioonibüroo juhataja kohusetäitja Henrik Hololei;
- Küberneetika Instituudi direktor Ülo Jaaksoo;
- AS Datel tegevdirektor Urmas Kõlli;
- Tartu Ülikooli korraline professor Marju Lauristin;

¹⁰³ Tiit Järve mälestused. 1995. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaaticafond ja Nõukogu arhiiv I.

¹⁰⁴ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Teadus- ja Arendusnõukogu otsuse eelnõu. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

¹⁰⁵ **Kald, I.** 1996. *Informaatika areng vajab reguleerimist.* - Äripäev, 22. oktoober, lk 24

¹⁰⁶ **Siil, I.** 1997. *Eesti Informaatanõukogus.* - Arvutimaailm, nr 6/97, lk 12-13

¹⁰⁷ **Kald, I.** 1996. *Informaatika areng vajab reguleerimist.* - Äripäev, 22. oktoober, lk 24

¹⁰⁸ *Eesti Informaatanõukogu moodustamine.* RT I 1996, 79, 1409. <https://www.riigiteataja.ee/akt/600152> (06.05.2014).

- Riigikantselei riigi infosüsteemide osakonna juhataja Arvo Ott;
- Siseministeeriumi kohaliku omavalitsuse ja regionaalarengu osakonna peaspetsialist Elvi Sepp;
- Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor Toomas Tamsar;
- Põllumajandusministeeriumi kantsler Ilmar Tupits;
- Saue linnapea Orm Valtson.

Valitsuse korraldusel sai Informaatikanõukogu ülesande töötada välja ettepanekud riigi informatiseerimise üldaluste ja strateegia koostamiseks, vaadata läbi ja anda arvamusi riigi infosüsteemide arengukavade, samuti informaatikat reguleerivate õigusaktide eelnõude kohta ning nõustada valitsust informaatika arenduskavade elluviimisel, pidades seejuures silmas Euroopa Liiduga integreerumise vajadust. Esimese suure tööna alustas uus Informaatikanõukogu Eesti infopoliitika arengukontseptsiooni põhialuste ettevalmistamisega, kaasates sellesse protsessi ka teisi eksperte.¹⁰⁹

2001. aastal Informaatikanõukogu reorganiseeriti, senisest enam kaasati nõukogu töösse ning samuti mitmetesse selle töörühmadesse erasektorit.¹¹⁰

Informaatikanõukogu lõpetas tegevuse 2012. aasta kevadel, mil 10. mail andis Vabariigi Valitsus korralduse¹¹¹, millega moodustati Infoühiskonna Nõukogu ning 1996. aastal asjatundjate komisjonina moodustatud Eesti Informaatikanõukogu lakkas eksisteerimast (Vabariigi Valitsuse 6. novembri 1996. a korraldus nr 888-k Eesti Informaatikanõukogu moodustamine tunnistati kehtetuks). Nõukogu ülesannetena kehtestati

- seisukohtade esitamine infoühiskonna arengut puudutavates olulistest küsimustes;

¹⁰⁹ Siil, I. 1997. *Eesti Informaatikanõukogus*. - Arvutimaailm, nr 6/97, lk 12-13

¹¹⁰ Ott, A. 2001. *Riigisektori IKT valdkonna arengutest 2001. aastal. IT avalikus halduses. Aastaraamat 2001*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2001it/o2.htm> (11.04.2014).

¹¹¹ *Infoühiskonna Nõukogu moodustamine*. RT III, 15.05.2012, 2. <https://www.riigiteataja.ee/akt/315052012002> (11.04.2014).

- Vabariigi Valitsuse nõustamine infoühiskonda puudutavates küsimustes Eesti seisukohtade sõnastamisel Euroopa Liidus ja teistes rahvusvahelistes organisatsioonides;
- infoühiskonda puudutavate poliitikadokumentide, arengukavade ja nende rakendusplaanide koostamiseks ettepanekute tegemine, vastavate eelnõude läbivaatamine ja nende kohta arvamuse andmine;
- riigi infosüsteeme ja internetimajandust mõjutavate õigusaktide eelnõude läbivaatamine ja nende kohta arvamuste andmine.

4. RIIGI INFOSÜSTEEMIDE OSAKOND RIIGIKANTSELEI KOOSSEISUS

Informaatanõukogu soovitusel moodustati 1993. aastal Riigikantselei juures riigi infosüsteemide osakond, kes rakendas töösse koordineerimisorganeid, korraldas ümber informaatikakulutuste planeerimise riigieelarves, korraldas arvutifirmade sertifitseerimist ning koos Informaatikafondi ja Riigiarvutuskeskusega töötas välja ning rakendas infotehnoloogiavahendite riigihangete korra.^{112 113}

Tiit Tammiste sõnul oli Informaatanõukogus kogu aeg juttu sellest, et oleks vaja informaatika või haldusasjade ministeeriumi, kus oleks ka informaatika osakond.¹¹⁴

Riigisekretäri käskkirjaga 8. märtsil 1993 loodi Riigikantselei juurde infosüsteemide osakond, kus algul töötas poole koormusega vaid osakonna juhataja Arvo Ott. Osakonna loomise tingis vajadus kiire ja täpse info järele. „Riigil on ressursid inimeste, maa, organisatsioonide ja muu vara näol, mille kohta riigil peaks olema küllalt täpne ülevaade. Selleks, et midagi otsustada, on vaja nende kohta kiiret ja täpset infot.”¹¹⁵ Osakonna loomise just Riigikantselei juurde tekitas ka soov teha infosüsteemide abil prognoose tuleviku kohta - on ju Riigikantselei Valitsuse tugiüksus. Osakonna loomise üks eesmärke oli ka korrastada riiklikke tarkavara- ja arvutihanked, et hoida kokku aega ja raha. Riigikantselei toonase sekretariaadi direktori Imre Siili sõnul oli „ilma osakonna koordineeriva tegevuseta oht, et tekib palju dubleerimist”.¹¹⁶

¹¹² **EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU.** 1994. Eesti informaatika arenduskava aastani 2000, lk 16

¹¹³ Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Eesti Informaatikafondi tegevusest 1990-1996. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

¹¹⁴ **Agur, U.** 1995. *Kõik, mida teeme, on Eesti informaatika edendamiseks.* - Arvutimaailm, nr 95/10, lk 20-22

¹¹⁵ **Lind, M.** 1993. *Informaatikafond ei taotle kasumit.* - Äripäev, 24.04., lk 19

¹¹⁶ *ibid*, lk 19

27. septembril 1994 toimunud Informaatikanõukogu istungil kiideti heaks Eesti Informaatika arenduskava aastani 2000. Arenduskava sõnastas, et kava elluviimiseks on vajalik luua riiklik koordineerimismehhanism, mis riigistruktuuride osas omaks ka täidesaatvaid funktsioone. Selleks mehhanismiks plaaniti Riigikantselei riigi infosüsteemide osakonna baasil luua riigiameti staatusega keskorgan – Informaatikaamet. Mäletatavasti käidi Informaatikanõukogus juba 1991. aasta kevadel välja mõtte Informaatikaameti loomisest¹¹⁷. Arengukava sõnastas ka ameti tegevusvaldkonda kuuluvad põhiülesanded¹¹⁸:

- informaatika riikliku arenduspoliitika edasiarendamine ja selle elluviimise koordineerimine;
- riigieelarve projektide informaatika osa kujundamine;
- riigiasutuste informaatikaalase tegevuse koordineerimine (ametkondadevahelised sihtprogrammid, koostöö maavalitsuste ja omavalitsustega, vastavate töögruppide tegevuse korraldamine jne);
- infotehnoloogia tehniliste ja inimressursside statistika kujundamine ja selle analüüs;
- infotehnoloogiavahendite riigihangete korralduse juhtimine;
- riiklike infosüsteemide ühtse turbepoliitika kavandamine ja selle elluviimise jälgimine;
- õigusaktide ja standardite ettevalmistamise korraldamine ja koordineerimine;
- informaatikaalase rahvusvahelise koostöö korraldamine ja koordineerimine;
- infotehnoloogia kaadri vajaduse väljaselgitamine, ettevalmistuse suunamine ja koordineerimine;
- informaatikapropaganda kavandamine ja koordineerimine.

Ameti tegevuse strateegiline suunamine pidi arengukava kohaselt jääma Informaatikanõukogu hooleks ning ameti finantsmajandusoperatsioonidega seotud tegevust korraldab tema haldusalas tegutsev Informaatikafond.¹¹⁹

¹¹⁷ Eesti Informaatikanõukogu istungi protokoll 3/91. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I.

¹¹⁸ **EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU**. 1994. Eesti informaatika arenduskava aastani 2000, lk 34

¹¹⁹ ibid, lk 34

1996ndaks aastaks oli Riigikantselei juhtimisel kavandatud ja 1994. aastast ellu viidav Eesti riigi infosüsteemide arengu strateegia end juba õigustanud. Üldkoordinatsiooni eest kandis hoolt Riigikantselei riigi infosüsteemide osakond.¹²⁰

Riigikantseleis riigi infosüsteemide osakond likvideeriti 2000. aastal, mil riigi infosüsteemide koordineerimine viidi üle Teede- ja Sideministeeriumisse, kus loodi riigi infosüsteemide osakond.¹²¹ Selleni viinud probleemistikku kirjeldatakse kuuendas peatükis.

¹²⁰ Siil, I. 2001. *Eesti Informaatikakeskuse 5 aastat. IT avalikus halduses. Aastaraamat 2001*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2001it/o2.htm> (11.04.2014).

¹²¹ RK. 2014. Riigikantselei. <http://valitsus.ee/et/riigikantselei/organisatsioon/riigikantselei-ajalugu/eesti-vabariigi-riigikantselei-ajaloost-1990-2008> (11.04.2014).

5. EESTI INFORMAATIKAKESKUS RIIGIKANTSELEI HALLATAVA ASUTUSENA

Teadus- ja Arendusnõukogu otsuse eelnõu materjalidest¹²² 1. juulist 1996 selgub, et Teadus- ja Arendusnõukogu pidas otstarbekaks jätkata ümberkorraldusi Eesti riigi informaatika juhtimisstruktuuris, reorganiseerides Informaatikafondi Riigikantselei poolt hallatavaks riigiasutuseks, andes fondi senistest funktsioonidest teatud osa (messide korraldamine, tarkvarahanke raamlepingute haldamine vms) üle teistele struktuuridele ning kujundada uue asutuse riikliku informaatikaprogrammi tugiasutuseks, kelle ülesanne on riigi poliitika elluviimine informatsioonilise infrastruktuuri arendamisel (infotehnoloogiaalaste baasprojektide juhtimine, standardimine ja seadusandluse ettevalmistamine, riigi infosüsteemide auditeerimise korraldamine, infoühiskonna propaganda korraldamine jne).

1996. aasta 6. novembril otsustas Vabariigi Valitsus riigi infosüsteemide juhtimise ümber korraldada, kujundades seni Eesti Informaatanõukogule allunud Eesti Informaatikafondi uueks Riigikantselei hallatavaks asutuseks - Eesti Informaatikakeskuseks.¹²³ ¹²⁴ Informaatikakeskuse ülesandeks jäi koordineerimisega seotud konkreetsete tööde korraldamine.¹²⁵ Uus asutus alustas tööd 1. jaanuaril

¹²² Teadus- ja Arendusnõukogu istungi 16.09.96 materjalid. Teadus- ja Arendusnõukogu otsuse eelnõu. Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv. EIF, EIN põhidokumentatsioon.

¹²³ EIK. Eesti Informaatika Keskus. <https://web.archive.org/web/19990822183821/http://www.eik.ee/yldist/> (11.04.2014).

¹²⁴ *Eesti Informaatikafondi ümberkujundamine Riigikantselei hallatavaks riigiasutuseks Eesti Informaatikakeskus*. RT I 1996, 85, 1534 <https://www.riigiteataja.ee/akt/13044124> (11.04.2014).

¹²⁵ **Ott, A.** *Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1996*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1996it/> (11.04.2014).

1997,¹²⁶ keskuse direktoriks sai 1992. aastast Riigikantselei sekretariaadi direktorina töötanud Imre Siil¹²⁷. Samal päeval suri palju Eesti informaatika arengusse panustanud Ustus Agur,¹²⁸ kes oli soovinud Eesti Informaatikakeskuses jätkata asedirektorina.¹²⁹

Kui Informaatikafond tegeles põhiliselt üksikute infotehnoloogiaprojektide finantseerimisega, infotehnoloogia riigihangetega, näituste korraldamise ja kirjastamisega, siis EIK ülesanded määratleti selge rõhuasetusega riigi infosüsteemide kiirele väljaarendamisele. Eesmärgiks seati riigiasutuste sellekohaste vajaduste ühtlustav ja ressursisäästlik käsitlemine, ühtsete lahenduste väljatöötamine ja rakendamine ning riigiasutuste koostööprojektide edendamine. Eeskujuks seati mitme teise riigi (Norra, Rootsi, Suurbritannia jt) kogemus infotehnoloogia arendustegevusele keskendamisel ja selle ühisosa leidmisel ametkondade tegevuses, mida tarbetu dubleerimise vältimiseks oli otstarbekas teostada tsentraliseeritult.¹³⁰

1997. aastal lisandus Informaatikakeskusesse spetsialiste andmeturbe, informaatika standardimise, juriidika, valitsusasutuste IT potentsiaali puudutava teabe kogumise ja analüüsi alal. Sügisel toodi Informaatikakeskuse koosseisu üle seni Küberneetika Instituudi osakonnana töötanud andmeside struktuuriüksus (ASO). Sellega tekkis Informaatikakeskusel võimekus pakkuda andmesidealast ekspertabi ning teenuseid kõigile riigiasutustele. Lisandunud spetsialistide kõrval, lahkus asutusest personal, kes oli seni tegelenud messide korraldamisega. Informaatikaalase tegevuse juhtimise ümberkorraldamisel hakkas messide korraldamisega tegelema Arvutifirmade Assotsiatsioon.¹³¹ 1997. aasta sügisel muudeti Riigiarvutuskeskuse senist vormi ja nimetust: riigiettevõtte Riigiarvutuskeskus kujundati ümber aktsiaseltsiks ärinimega AS Andmevara.¹³² Ümberkorraldused

¹²⁶ EIK. Eesti Informaatika Keskus. 2014. <https://web.archive.org/web/19990822183821/http://www.eik.ee/yldist/> (11.04.2014).

¹²⁷ RK. 2014. Riigikantselei. *Eesti Vabariigi Riigikantselei ajaloost 1990–2008*. <http://valitsus.ee/et/riigikantselei/organisatsioon/riigikantselei-ajalugu/eesti-vabariigi-riigikantselei-ajaloost-1990-2008> (11.04.2014).

¹²⁸ Ott, A. *Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1997*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1997it/> (11.04.2014).

¹²⁹ Siil, I. Eesti Informaatikakeskuse 5 aastat. IT avalikus halduses. Aastaraamat 2001. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2001it/o4.htm> (11.04.2014).

¹³⁰ ibid

¹³¹ Ott, A. *Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1997*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1997it/> (11.04.2014).

ei muutnud tema tegevusvaldkonda, selleks jäi endiselt riiklike ja põhiregistrite volitatud töötlejaks olemine.¹³³

Eesti Informaatikakeskuse töösuundadeks esimesel tegevusaastal kujunesid riiklike andmekogude arendustöö, riigihalduse arvutivõrkude väljaarendamine, standardimise korraldamine, riigi- ja kohaliku omavalitsuse ühtse tarkvara arendamine (selle parimaks näiteks peeti Informaatikakeskuse tellimisel välja töötatud personalitarkvara Persona), andmekaitse strateegia ja meetodika kujundamine, informaatikat puudutavate õigusaktide ettevalmistamine, riigiasutuste tellimisel infotehnoloogiavahendite riigihangete läbiviimine ning informaatikaalase informatsiooni levitamine Eestis. Lisaks jälgiti riigiametnike arvutitöö alase ettevalmistuse taset ja koolituste korraldust, hinnati koolitusteenuste kvaliteeti ja anti nõu valitsusasutuste informaatikaspetsialistide koolitamiseks. Alustati elektroonse dokumendiga seonduva temaatika analüüsimist, et valmistada ette selle rakendamiseks vajalik tehnoloogiline, õiguslik ja organisatsiooniline raamistik eesmärgiga seadustada digitaalallkiri ja ajatempel. Jätkati ajakirja Arvutimaailm ning aastaraamatu “Infotehnoloogia haldusjuhtimises” väljaandmist, osaleti Balti Ministrite Nõukogu IT-komitee ajakirja “Baltic IT Review” väljaandmisel.¹³⁴

Alates 1998. aastast hakati Eesti Informaatikakeskust pidama infoühiskonnaalast tegevust koordineerivaks asutuseks Eestis. Sellisele järeldusele jõudis Euroopa Liidu ja Kesk- ja Ida-Euroopa Maade III Infoühiskonna Foorum.¹³⁵ Samal aastal oli Informaatikakeskuse üheks olulisemaks tööks PeaTee projekt, mis oli suunatud riigiasutuste andmeside magistraalvõrgu arendamisele.

¹³² Riigiettevõtte «Riigiarvutuskeskus» ümberkujundamine. RT I 1997, 47, 770. <https://www.riigiteataja.ee/akt/73668> (11.04.2014).

¹³³ Ott, A. 1997. Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1997. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1997it/> (11.04.2014).

¹³⁴ Siil, I. 1997. Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1997. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1997it/> (11.04.2014).

¹³⁵ Siil, I. 1998. Eesti Informaatikanõukogu tegevusest ja rahvusvahelisest koostööst. Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1998. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1998it/14.htm> (11.04.2014).

6. RIIGI INFOSÜSTEEMIDE OSAKOND TEEDE- JA SIDEMINISTEERIUMI KOOSSEISUS

1999. aastal kerkis vajadus muudatuste järele riigi infosüsteemide koordineerimisel. Selle tingis järgmine¹³⁶:

- riigi infosüsteemi taristu oli põhiliselt loodud ja toimis, põhitähelepanu oli koondumas selle säilitamisele ja haldamisele;
- samuti oli valdavalt olemas riigi infosüsteemi juriidiline raamistik ning ka "poliitiline soov" laialdaselt kasutada infotehnoloogia poolt pakutavaid võimalusi kodanikele parema teenuse osutamiseks ning riigiaparaadi efektiivsemaks muutmiseks. Samas oli tekkinud tõrge aktiivse poliitilise otsustustasandi ning suhteliselt nõrga ja ka sageli vähemotiveeritud ning passiivse riigisüsteemi toimetehhanismi vahel;
- puudus infoühiskonna projektide käivitamiseks vajalik nn inkubatsioonikeskkond. Raske oli koondada riigi, kohalike omavalitsuste, välisabi ja erasektori ressursse, et saavutada nõ kriitilist massi;
- rõhk suundus ametkondlikelt infosüsteemidelt ühistegevustele — fookuses oli eelkõige kodanike teenindamine. Ühistegevusi korraldav tugistruktuur ei olnud enam piisavalt paindlik. IT-projektide käivitamiseks ja rakendamiseks olid vajalikud märksa kiiremad otsused ning ressursside planeerimine ja eraldamine kui seda senini riigiaparaadi toimetehhanismid lubasid;
- riigipoolse "tellija" kompetentsus oli madal ja motivatsioon vähene, mistõttu oli suunitlus pigem protsessikeskne, mitte eesmärkide saavutamisele orienteeritud. Oli seisukoht, et

¹³⁶ Ott, A. 2000. *Riigi infosüsteemide koordineerimine. Muutuste kronoloogia. Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 2000.* <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2000it/o11.htm> (11.04.2014).

põhirõhk peaks suunduma koolitusele ja finantsressursside paindlikumale kasutamisele — küsimus polnud niivõrd finantsressursside suuruses vaid nende paindlikumal ja eesmärgi saavutamiseks suunitletud kasutamisel.

Toimunud aruteludel lahenduste otsimiseks leiti, et poliitilisel tasandil on vaja mitmete tegevuste osas jõulisemaid otsuseid ja ka suuremat tsentraliseerimist. Probleem tõstatati Valitsuse tasandile ning 18. aprillil tegi Vabariigi Valitsus oma istungil põhimõttelise otsuse anda riigi infosüsteemide koordineerimise funktsioon Riigikantseleilt üle Teede- ja Sideministeeriumile¹³⁷. Selle tulemusel võeti 19. juunil 2000 vastu Vabariigi Valitsuse seaduse muudatus¹³⁸, millega „riigi infosüsteemide töö koordineerimine, riigi infotehnoloogia- ja transiidipoliitika väljatöötamine” läks Teede- ja Sideministeeriumi valitsemisalasse. Järgnevalt, 28. juulil 2000 võeti vastu Teede- ja Sideministeeriumi põhimääruse muudatus¹³⁹, mis sätestas muuhulgas Teede- ja Sideministeeriumi koosseisus riigi infosüsteemide osakonna loomise. Sellega seoses likvideeriti Riigikantseleis riigi infosüsteemide osakond,¹⁴⁰ mille viis töötajat läksid üle Teede- ja Sideministeeriumi riigi infosüsteemide osakonda. Novembris 2000 töötasid uues osakonnas järgmised töötajad:¹⁴¹

- Arvo Ott osakonnajuhatajana;
- Rein Kauber järelevalvebüroos;
- Katrin Edasi järelevalvebüroos;
- Uuno Vallner arenduse büroos;
- Katrin Lassmann arenduse büroos;
- Urmas Visse talituspidevus büroos.

¹³⁷ Ott, A. 2000. Riigi infosüsteemide koordineerimine. Muutuste kronoloogia. Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 2000. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2000it/o11.htm> (11.04.2014).

¹³⁸ Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seadus. RT I 2000, 58, 378. <https://www.riigiteataja.ee/akt/72165> (11.04.2014).

¹³⁹ Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 1996. a määruse nr 321 «Teede- ja Sideministeeriumi põhimääruse kinnitamine» muutmise. RT I 2000, 64, 416. <https://www.riigiteataja.ee/akt/72224> (11.04.2014).

¹⁴⁰ RK. 2014. Riigikantselei. Eesti Vabariigi Riigikantselei ajaloost 1990–2008. <http://valitsus.ee/et/riigikantselei/organisatsioon/riigikantselei-ajalugu/eesti-vabariigi-riigikantselei-ajaloost-1990-2008> (11.04.2014).

¹⁴¹ Ott, A. 2000. Riigi infosüsteemide koordineerimine. Muutuste kronoloogia. Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 2000. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2000it/o11.htm> (11.04.2014).

7. EESTI INFORMAATIKAKESKUSEST RIIGI INFOSÜSTEEMI AMETIKS

2001. aasta 1. jaanuaril jõustus teede- ja sideministri määrus, millega Eesti Informaatikakeskus toodi hallatava riigiasutusena Teede- ja Sideministeeriumi valitsemisalasse.¹⁴² Minister kehtestas keskuse tegevusvaldkonnaks riigi infosüsteemide arendus- ja ekspluatatsioonitööde korraldamise ning määras Informaatikakeskuse täitma järgmisi ülesandeid¹⁴³:

1. Eesti infopoliitika raamkavast ja koordineerimise alasest tegevusest tulenevate infotehnoloogiliste projektide ettevalmistamine ning sellest tuleneva koostöö korraldamine;
2. Valitsusasutuste vaheliste infotehnoloogiliste ühisprojektide juhtimine;
3. Riigi infosüsteemide ja nende projekteerimise infotehnoloogilise auditeerimise korraldamine;
4. Koordineeriva struktuuriüksuse vajadustest tuleneva informaatika arengut puudutava informatsiooni kogumine, analüüsimine ja vahendamine riigiasutustele, sellekohase kirjanduse väljaandmine;
5. Informaatikaalase koolituse korraldamine;
6. Infotehnoloogia standardimistegevuse korraldamine;
7. Seaduses ettenähtud korras infotehnoloogiavahendite riigihangete korraldamine ja hankekonkursside läbiviimine;
8. Informaatikaalaste raam- ja suurkasutaja lepingute sõlmimine ning haldamine;
9. Eesti infopoliitika ja rahvusvahelistest kohustustest tuleneva kirjastustegevuse korraldamine.

¹⁴² Eesti Informaatikakeskuse põhimäärus. RTL 2001, 3, 22. <https://www.riigiteataja.ee/akt/26714> (11.04.2014).

¹⁴³ ibid

2002. aasta sügisel ühendati Teede- ja Sideministeerium Majandusministeeriumiga,¹⁴⁴ vastav Vabariigi Valitsuse seaduse muudatus jõustus 23. oktoobril 2002. Ühendministeeriumi nimeks sai Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

2003. aasta 5. mail moodustati Vabariigi Valitsuse korraldusega Eesti Informaatikakeskuse ja Riigihangete Keskuse baasil majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus.¹⁴⁵ Keskuse põhimäärus kehtestati majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega 27. märtsil ning see jõustus 5. maist.¹⁴⁶ Asutuse põhiülesannetena sätestati¹⁴⁷

- riigi infosüsteemide arengukavade elluviimise korraldamine, koordineerimine ja juhendamine;
- riigi infosüsteemide haldamine;
- riigiasutustele andmesideteenuste osutamine.

Seega sai Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus võrreldes Eesti Informaatikakeskusega juurde koordineerivaid funktsioone ja haldusfunktsioone, sealhulgas ülesande koordineerida Euroopa Liidu struktuurfondide rahaliste vahendite kasutamist oma tegevusvaldkonnas. Seoses uute ülesannetega muutus organisatsiooni sisemine struktuur ja suurenes isikkoosseis.

Riho Oksa sõnul tingis Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse loomise „suuresti riigi infosüsteemi tsentraalse arendamise üldine vajadus. Oli vaja luua organisatsioon, mis võtaks enda õlule avaliku halduse üleriigilise iseloomuga info- ja kommunikatsioonitehnoloogia projektide ja lahenduste

¹⁴⁴ *Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus seonduvalt Majandusministeeriumi ning Teede- ja Sideministeeriumi ühendamise*. RT I 2002, 87, 505. <https://www.riigiteataja.ee/akt/209580> (11.04.2014).

¹⁴⁵ *Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse moodustamine*. RTL 2003, 33, 503. <https://www.riigiteataja.ee/akt/263404> (11.04.2014).

¹⁴⁶ *Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse põhimäärus*. RTL 2003, 44, 649. <https://www.riigiteataja.ee/akt/557892> (11.04.2014).

¹⁴⁷ **Oks, R.** 2004. *Poolteist aastat Riigi Infosüsteemide Arenduskeskust. IT avalikus halduses. Aastaraamat 2004*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2004it/?mn=5&prnt=1> (11.04.2014).

arendamise ning haldamise, mis hõlmavad paljude asutuse või ministeeriumide tegevusvälju ja mis oleksid suunatud kõikide kodanike ja ettevõtjate vajaduste ning huvide rahuldamise tagamisele.”¹⁴⁸

2005. aastal lõpetas Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus populaarse 1993. aastal asutatud ajakirja Arvutimaailm väljaandmise. Ajakiri jätkas ilmumist, kuid seda hakkas välja andma Presshouse OÜ. Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse direktori Epp Joab sõnul oli 2005. aastaks riigi poolt finantseeritav ajakiri oma ülesande täitnud¹⁴⁹.

2011. aasta kevadel võttis Riigikogu vastu Vabariigi Valitsuse seaduse muudatuse, millega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas hallatava riigiasutusena tegutsenud Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus korraldati ümber valitsusasutuseks nimetusega Riigi Infosüsteemi Amet.¹⁵⁰ Ameti põhimäärus kehtestati majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega, mis hakkas kehtima 1. juunist 2011.¹⁵¹ Uue funktsioonina lisandus asutusele järelevalve elutähtsate teenuste turvalisuse ja uute infosüsteemide loomise üle.

¹⁴⁸ **Oks, R.** 2004. *Poolteist aastat Riigi Infosüsteemide Arenduskeskust. IT avalikus halduses. Aastaraamat 2004.* <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2004it/?mn=5&prnt=1> (11.04.2014).

¹⁴⁹ **RIA.** 2005. *Presshouse OÜ ostab ajakirja "Arvutimaailm".* <https://www.ria.ee/presshouse-ou-ostab-ajakirja-arvutimaailm/> (12.05.2014).

¹⁵⁰ *Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seadus seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks.* RT I, 15.03.2011, 18. <https://www.riigiteataja.ee/akt/115032011018> (11.04.2014).

¹⁵¹ *Riigi Infosüsteemi Ameti põhimäärus.* RT I, 28.04.2011, 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/128042011001> (11.04.2014).

KOKKUVÕTE

Lõputöö on ülevaade Riigi Infosüsteemi Ameti kujunemisest, alates 1989. aastast kuni Riigi Infosüsteemi Ameti moodustamiseni 2011. aastal ning annab ka ülevaate peamiselt Eesti Informaatanõukogu ja Eesti Informaatikafondi informaatika-alasest tegevusest informaatikaelu koordineerimisel.

Eesti Informaatanõukogu oli nõuandev organ Riigikantselei valitsemisalas, mille Eesti Valitsus asutas 1989. aastal. Tema tegevuse põhieesmärkideks oli rahvusliku informaatikapoliitika kujundamine ning Eesti informaatika arengu strateegia väljatöötamine ja koordineerimine. Novembris 1996 muudeti Eesti Informaatanõukogu funktsioone ning moodustati see uues koosseisus asjatundjate komisjonina Vabariigi Valitsuse juurde. Informaatanõukogu lõpetas tegevuse 2012. aasta kevadel, mil Vabariigi Valitsuse korraldusel moodustati Infoühiskonna Nõukogu.

Eesti Informaatikafond moodustati Valitsuse määrusega 1990. aasta juulis. Fondi praktiline käivitamine toimus detsembris 1990. Informaatanõukogu soovitusel moodustati 1993. aastal Riigikantselei juures riigi infosüsteemide osakond, kes rakendas töösse koordineerimisorganeid, korraldas ümber informaatikakulutuste planeerimise riigieelarves, korraldas arvutifirmade sertifitseerimist ning koos Informaatikafondi ja Riigiarvutuskeskusega (mis loodi 1991. aastal Majandusministeeriumi Infokeskuse baasil) töötas välja ning rakendas infotehnoloogiavahendite riigihangete korra.

1996. aasta 6. novembril otsustas Vabariigi Valitsus riigi infosüsteemide juhtimise ümber korraldada, kujundades seni Eesti Informaatikaühiskogule allunud Eesti Informaatikafondi uueks Riigikantselei hallatavaks asutuseks - Eesti Informaतिकakeskuseks. 1. jaanuaril 1997 tööd alustanud Informaतिकakeskuse ülesandeks jäi koordineerimisega seotud konkreetsete tööde korraldamine.

Aprillis 1999 tegi Vabariigi Valitsus põhimõttelise otsuse anda riigi infosüsteemide koordineerimise funktsioon Riigikantseleilt üle Teede- ja Sideministeeriumile. Juunis 2000 võeti vastu seadusemuudatus, millega riigi infosüsteemide koordineerimise funktsioon läks Teede- ja Sideministeeriumi valitsemisalasse. Järgmisel kuul võeti vastu Teede- ja Sideministeeriumi põhimääruse muudatus, mis sätestas muuhulgas Teede- ja Sideministeeriumi koosseisus riigi infosüsteemide osakonna loomise. Sellega seoses likvideeriti Riigikantseleis riigi infosüsteemide osakond.

2001. aasta 1. jaanuaril jõustus teede- ja sideministri määrus, millega Eesti Informaतिकakeskus toodi hallatava riigiasutusena Teede- ja Sideministeeriumi valitsemisalasse. Järgmise aasta sügisel moodustati Teede- ja Sideministeeriumi ning Majandusministeeriumi ühendamisel Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. 2003. aasta mais moodustati Vabariigi Valitsuse korraldusega Eesti Informaतिकakeskuse ja Riigihangete Keskuse baasil majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus.

2011. aasta kevadel korraldati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas hallatava riigiasutusena tegutsenud Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus ümber valitsusasutuseks nimetusega Riigi Infosüsteemi Amet. Uue funktsioonina lisandus asutusele järelevalve elutähtsate teenuste turvalisuse ja uute infosüsteemide loomise üle. Viimased muudatused Riigi Infosüsteemi Ameti struktuuris jõustusid 2014. aasta 1. jaanuarist.

Lõputöö uurimisvaldkond, informaatika-alane tegevus taasiseseisvunud Eestis pakub mitmeid täiendavaid uurimisvõimalusi. Huvi võiks pakkuda näiteks koordineerimistegevuste mõju Eesti infoühiskonna arengule, nn riigi põhiregistritesse tehtud investeeringud ning nende registre

tulemuslikkuse mõõtmine. Kindlasti tuleks koostada ka viimase kahekümne viie aasta riigi infosüsteemi koordineerimise detailne käsitus.

KASUTATUD KIRJANDUS

Arhiiviallikad

Riigi Infosüsteemi Ameti arhiiv

Eesti Informaatikanõukogu dokumendid (koosseisude kinnitamine)

Eesti Informaatikafond, Eesti Informaatikanõukogu põhidokumentatsioon

Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv I

Informaatikafond ja Nõukogu arhiiv II

Kirjandus

1995. *Sõna on Informaatikanõukogu esimeestel*. - Arvutimaailm, nr 95/10

Eesti Informaatikafond. 1995. *Viis aastat informaatikas : [ülevaade] = Five years in informatics*. Tallinn: Tehnoprint

EESTI INFORMAATIKANÕUKOGU. 1994. Eesti informaatika arenduskava aastani 2000.

Agur, U. 1995. *Kõik, mida teeme, on Eesti informaatika edendamiseks*. - Arvutimaailm

Kald, I. 1996. *Informaatika areng vajab reguleerimist*. - Äripäev, 22. oktoober

Lind, M. 1993. *Informaatikafond ei taotle kasumit*. - Äripäev, 24.04.,

Made, T. 2011. *Kremlis iseseisvust toomas : Eesti iseseisvuse taastamise 20. aastapäevaks*. Tallinn: Argo.

Pajur, A., Tannberg, T., Vahtre, L. jt. 2005. *Eesti ajalugu. VI, Vabadussõjast taasiseseisvumiseni*. Tartu : Ilmamaa

Peetsalu, E. 1993. *Informaatikafond ei taotle kasumit*. - Äripäev, 24.04.

Siil, I. 1997. *Eesti Informaatikanõukogus*. - Arvutimaailm, nr 6/97

Veebiallikad

- Abel, P.** 1995. *Arvutifirmade kokkutulek OK-fest '95*. http://edit.ee/arhiiv_00/edit95/edit16/ok-fest.htm (10.05.2014).
- Eesti Informaatikanõukogu moodustamine*. RT I 1996, 79, 1409. <https://www.riigiteataja.ee/akt/600152> (06.05.2014).
- Eesti Informaatikanõukogu moodustamise kohta*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/24015> (11.03.2014)
- Eesti Informaatikakeskuse põhimäärus*. RTL 2001, 3, 22. <https://www.riigiteataja.ee/akt/26714> (11.04.2014).
- Eesti Informaatikafondi ümberkujundamine Riigikantselei hallatavaks riigiasutuseks Eesti Informaatikakeskus*. RT I 1996, 85, 1534 <https://www.riigiteataja.ee/akt/13044124> (11.04.2014).
- EIK. Eesti Informaatika Keskus. <https://web.archive.org/web/19990822183821/http://www.eik.ee/yldist/> (11.04.2014).
- ESTER. 2014. E-kataloog ESTER. http://tallinn.ester.ee/record=b1069126~S1*est (10.03.2014).
- Infoühiskonna Nõukogu moodustamine*. RT III, 15.05.2012, 2. <https://www.riigiteataja.ee/akt/315052012002> (11.04.2014).
- Oks, R.** 2004. *Poolteist aastat Riigi Infosüsteemide Arenduskeskust. IT avalikus halduses. Aastaraamat 2004*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2004it/?mn=5&prnt=1> (11.04.2014).
- Ott, A.** 1996. *Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1996*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1996it/> (11.04.2014).
- Ott, A.** 1997. *Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1997*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1997it/> (11.04.2014).
- Ott, A.** 2000. *Riigi infosüsteemide koordineerimine. Muutuste kronoloogia. Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 2000*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2000it/o11.htm> (11.04.2014).
- Ott, A.** 2001. *Riigisektori IKT valdkonna arengutest 2001. aastal. IT avalikus halduses. Aastaraamat 2001*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2001it/o2.htm> (11.04.2014).
- Siil, I.** 1997. *Infotehnoloogia haldusjuhtimises. Aastaraamat 1997*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/1997it/> (11.04.2014).
- Siil, I.** 2001. *Eesti Informaatikakeskuse 5 aastat. IT avalikus halduses. Aastaraamat 2001*. <http://www.riso.ee/aastaraamatud/et/pub/2001it/o2.htm> (11.04.2014).
- RIA.** 2005. *Presshouse OÜ ostab ajakirja "Arvutimaailm"*. <https://www.ria.ee/presshouse-ou-ostab-ajakirja-arvutimaailm/> (12.05.2014).
- RIA. 2014. Riigi Infosüsteemi Amet. <https://www.ria.ee/ria/> (10.03.2014).
- Riigiettevõtte "Riigiarvutuskeskus" moodustamise kohta Lisa 1. "Riigiarvutuskeskuse" põhikiri*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/24146> (10.05.2014).

Riigiettevõtte «Riigiarvutuskeskus» ümberkujundamine. RT I 1997, 47, 770.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/73668> (10.05.2014).

Riigihangete seadus. RT I 1995, 54, 883. <https://www.riigiteataja.ee/akt/28401> (09.05.2014).

Riigi Infosüsteemi Ameti põhimäärus. RT I, 28.04.2011, 1.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/128042011001> (11.04.2014).

Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse moodustamine. RTL 2003, 33, 503.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/263404> (11.04.2014).

Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse põhimäärus. RTL 2003, 44, 649.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/557892> (11.04.2014).

RK. 2014. Riigikantselei. *Eesti Vabariigi Riigikantselei ajaloost 1990–2008.*
<http://valitsus.ee/et/riigikantselei/organisatsioon/riigikantselei-ajalugu/eesti-vabariigi-riigikantselei-ajaloost-1990-2008> (11.04.2014).

Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 1996. a määruse nr 321 «Teede- ja Sideministeeriumi põhimääruse kinnitamine» muutmine. RT I 2000, 64, 416. <https://www.riigiteataja.ee/akt/72224> (11.04.2014).

Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seadus. RT I 2000, 58, 378.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/72165> (11.04.2014).

Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus seonduvalt Majandusministeeriumi ning Teede- ja Sideministeeriumi ühendamiseks. RT I 2002, 87, 505.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/209580> (11.04.2014).

Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seadus seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks. RT I, 15.03.2011, 18.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/115032011018> (11.04.2014).

SUMMARY

The Formation of Estonian Information System Authority and Overview of Activities

The present paper is an overview of the formation of Estonian Information System Authority since 1989 until 2011 and also provides an overview of the main coordinating activities done by Estonian Informatics Council and Estonian Informatics Fund.

Estonian Informatics Council was an advisory body acting under the auspices of the Government Office and was founded by the Estonian Government in 1989. The main goals of its activities were the development of the national informatics policy and developing and coordinating the strategy of the development of the Estonian informatics. In November 1996 functions of the Estonian Informatics Council were changed and it became an advisory committee for the Government of Estonia. Informatics Council stopped its activities on spring 2012, when Estonian Government constituted the Council of Information Society.

Estonian Informatics Fund was formed by Estonian Government in June 1990, however Fund's activities started in December 1990. By the recommendation of Informatics Council the Department of State Information Systems was formed for Government Office in 1993. The Department of State Information Systems reorganized the planning of expenditures of informatics in the state budget, certified computer companies and in cooperation with Informatics Fund and National Computing Centre (which was founded in 1991 based on Information Centre of Ministry of

Economy) developed and implemented a procedure for procurement of information technology resources.

On 6th November 1996 the Government decided to reorganize the management of state information systems by forming the Estonian Informatics Fund for the new manageable agency of the Government Office – Estonian Informatics Centre. It started its activities on 1st January 1997 and the task of Estonian Informatics Centre was to organize work related to coordination.

In April 1999 the Government made a principle decision to give the coordination function of state information systems from Government Office to the Ministry of Transport and Communications. After legislation change in June 2000 the coordination function of state information systems went to the Ministry of Transport and Communications. On the next month the statute of the Ministry of Transport and Communications was changed and according to it the department of state information systems was formed in composition of the Ministry of Transport and Communications. Regarding to it the Department of State Information Systems stopped its work.

On 1st January 2001 the regulation of the Ministry of Transport and Communications came into force and Estonian Informatics Centre was moved as a state agency under the management of Ministry of Transport and Communications. Next autumn Ministry of Economy and Communications was formed by bringing together the Ministry of Transport and Communications and the Ministry of Economics. In May 2003 the Centre of Public Procurements was joined with Estonian Informatics Centre.

On spring 2011 Estonian Informatics Centre became a government agency called Estonian Information System Authority. New functions were added to the agency: supervision over information systems used to provide vital services and the implementation of the security measures of the information assets related to them, supervision over creating new information systems. Recent

changes in the structure of Estonian Information System Authority came into effect on 1st of January 2014.

The thesis area of research, informatics activities of the newly independent Estonia, offers a number of opportunities for further research. Research topics could be the impact of coordination activities to the development of Estonian information society, investments made to so-called state main registers and the efficiency measurement of those registers, for example. A detailed analysis of coordination of state information system of last twenty-five years should be drawn up also.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Eero Vegmann (sünnikuupäev: 07.10.1980)

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Riigi infosüsteemi ameti kujunemine ja ülevaade tegevusest”, mille juhendaja on Lea Leppik,
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **19.05.2014**